

Bijdrage tot de leer der inkomsten-belasting

<https://hdl.handle.net/1874/267294>

BIJDRAGE TOT DE LEER

DER

INKOMSTEN-BELASTING.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

OP GEZAG VAN DEN RECTOR MANIFICUS

Dr. J. J. VAN OOSTERZEE,

GEWOON HOOGLEERAAR IN DE GODGELEERDE FACULTEIT,

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAAT

EN

VOLGENS BESLUIT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctoy in het Romeinsch en Hedendaagsch Regt,

AAN DE HOOGESCHOOL TE UTRECHT,

TE VERDEDIGEN

op Woensdag den 17 Maart 1869, des namiddags ten 3 ure.

DOOR

FRANÇOIS HENRI de VEIJE,

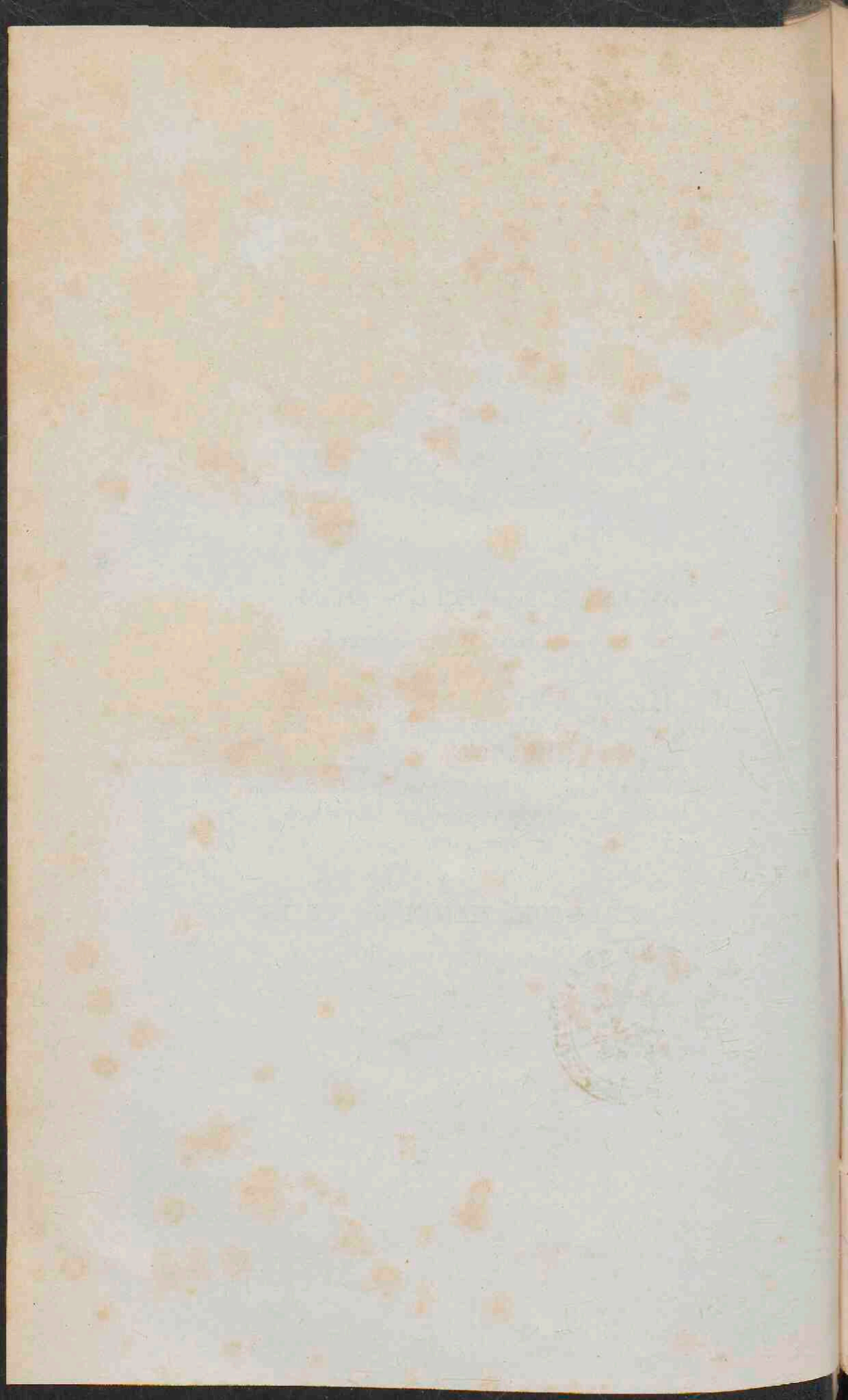
GEBOREN TE MAASBOMMEL.

UTRECHT,

W. D. HES.

1869.

A A N

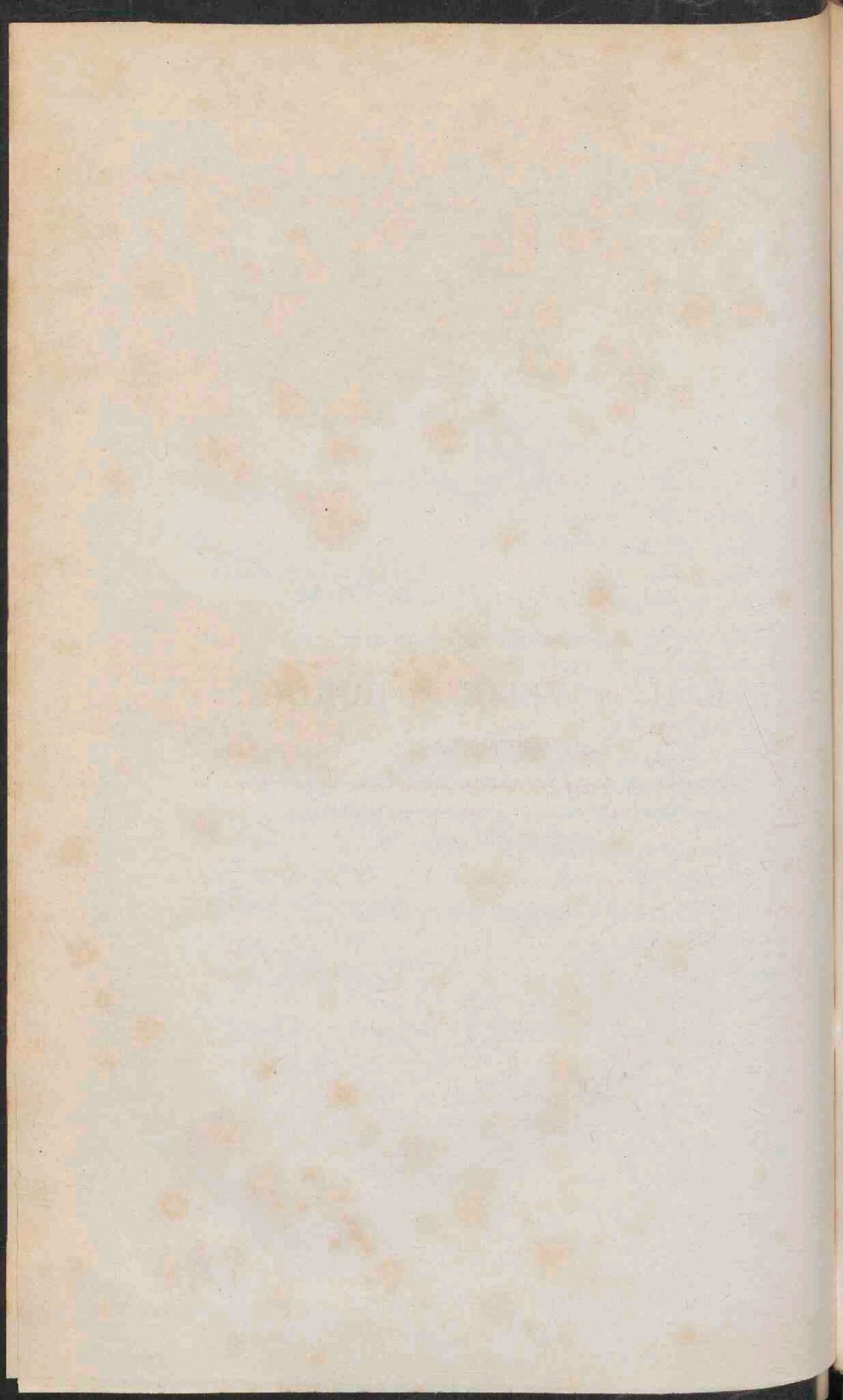
MIJN' GEACHTEN OOM,

DEN HOOG-EDEL GESTRENGEN HEER

F. H. DE VEIJE DE BURINE,

Generaal-majoor.

Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, Lid van onderscheidene
Binnen- en Buitenlandsche wetenschappelijke genootschappen.

VOORWOORD.

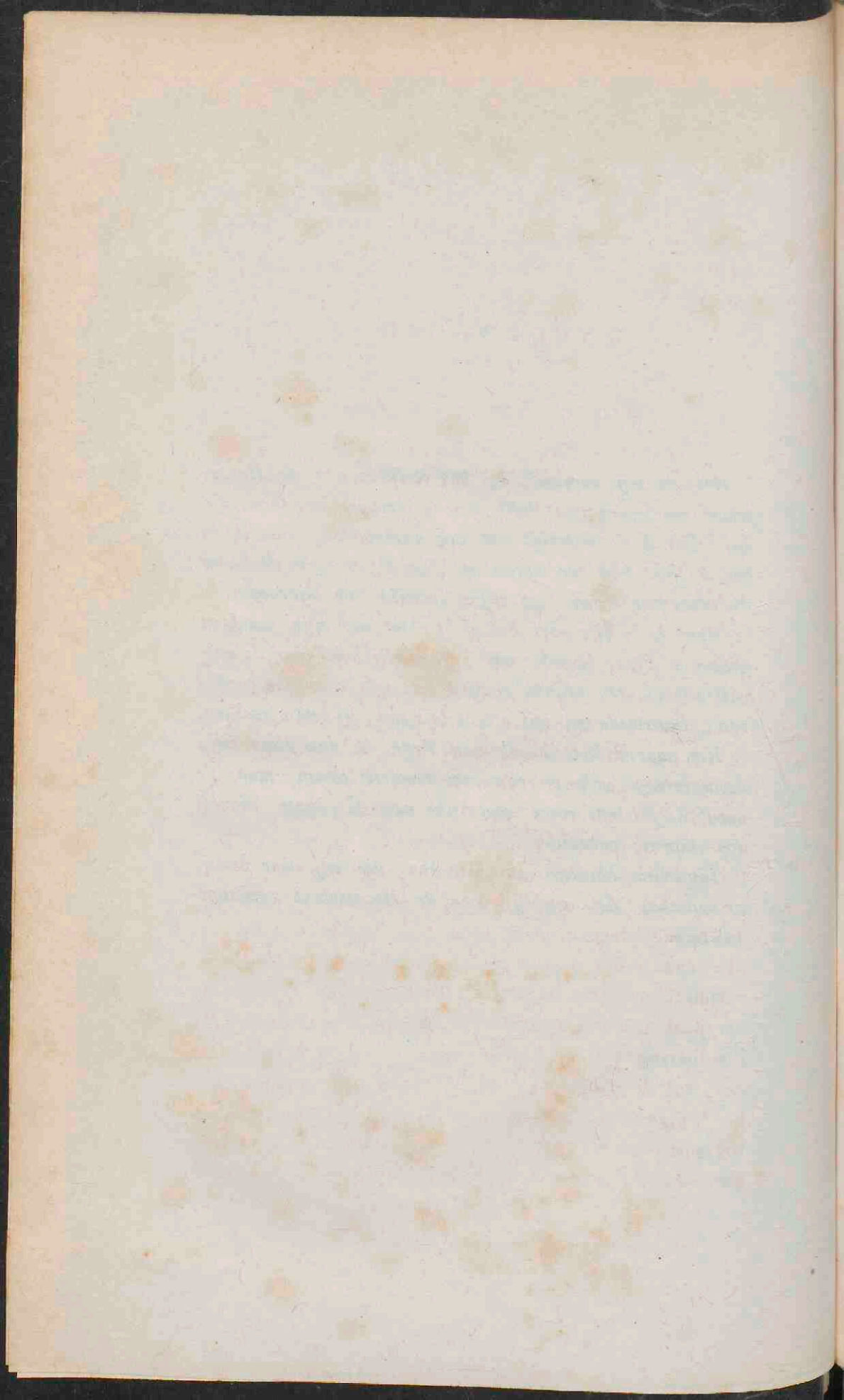
Het zij mij vergund, bij het verlaten van de Hoogeschool een woord van dank toe te brengen aan hen, die mij door hun onderrigt den weg aantoonde, dien ik te bewandelen had ter bereiking van het beoogde doel, en die daardoor zooveel tot mijne ontwikkeling bijdroegen.

Meer in 't bijzonder bedoel ik hier nog mijn' geachten promotor Prof. Quack; mijne erkentelijkheid voor de welluendheid, ten mijnen opzichte betoond, voor den goeden raad, waarmede hij mij steeds bijstond, zij hem verzekerd.

Hoe gaarne had ik ook aan Prof. O. van Rees mijn dank betuigd voor de van hem genotene lessen, maar de dood heeft hem reeds weggerukt van de plaats, die hij zoo waardig vervulde.

Eindelijk herdenk ik hier hen, die mij door hunne vriendschap het verblijf aan de Hoogeschool veraangenamen.

INLEIDING.

OVER BELASTINGEN IN HET ALGEMEEN.

Het is tegenwoordig een van de voornaamste zorgen van elk gouvernement, dat belang stelt in de welvaart van zijne onderdanen, zijn belastingstelsel goed in te rigten, en dit te verbeteren, en te hervormen, waar verbetering en hervorming noodig zijn. En niet ten onregte; de inrigting van het belastingstelsel toch zal niet alleen grooten invloed hebben op de welvaart van het algemeen, maar ook op den toestand van het financieuzen van den staat, en dit is wederom de hefboom, die het gouvernement in staat moet stellen, om de verplichtingen, die daarop rusten, na te komen. En deze verplichtingen zijn velerlei, hoewel moeilijk bepaaldelijk en juist te omschrijven; zij strekken zich uit tot de handhaving van de regten van elk burger in 't bijzonder, tot de handhaving van de veiligheid van den staat in 't algemeen, tot de bevordering van beschaving en welvaart, tot het ondersteunen van zoodanige inrigtingen, die alhoewel hoogst nuttig, niet of althans zeer moeije-

lijk door particulieren tot stand kunnen worden gebragt; in het kort het gouvernement moet doen, wat het algemeen belang eischt.

Om dat doel te kunnen bereiken, is geld noodig, en zoo zien wij, dat het oude spreekwoord: „reipublicae nervos in pecunia consistere,” nog steeds geldt, en dat de staat zijne behoeften heeft, even als elk burger: echter met dit groote verschil, dat waar een burger zijne uitgaven naar zijne inkomsten moet regelen, de staat eerst onderzoekt, wat hij noodig heeft, ten einde de werkzaamheden te vervullen, waartoe hij geroepen is, om vervolgens de middelen op te sporen, waardoor hij zich het daartoe noodige kan verschaffen. En dit kan ons ook niet verwonderen, wanneer wij bedenken, dat de staat een geheel anderen werkring te vervullen heeft, als de particulier: dat de staat aan bepaalde verplichtingen te voldoen heeft, terwijl de particulier steeds zal moeten nagaan, welke verplichtingen hij ter vervulling op zich zal kunnen nemen. Het bewaren van het evenwigt tusschen de middelen en het doel is daarbij een van de voornaamste punten, die wel der overweging verdienen. De regelen, die daarbij behartigd moeten worden, leert ons de Staathuishoudkunde.

Waar in den oorspronkelijken toestand der Maatschappij de wil van den Vorst de eenige factor was, die voor de heffing van belastingen, en voor het praesteren van persoonlijke diensten in aanmerking kwam, daar heeft zich langzamerhand meer en meer een toenemend streven naar gelijkmatige verdeling van lasten geopenbaard.

Onder het leenstelsel had het heffen van belastingen slechts bij uitzondering plaats, de Vorst toch bestreed de Staatsuitgaven in den regel uit de opbrengst der

Domeinen, uit bijdragen van Vasallen, of uit oorlogsbuit, eerst wanneer die middelen te kort schoten, werden de stenden bijeengeroepen, om hulp te verleenen. Het was onder dien toestand ook niet mogelijk, dat de arbeidende stand voortdurend en geregeld in de staatsbehoeften kon voorzien; zijn toestand was in den regel ellendig, daar hij gedrukt ging onder den willekeur en de overheersching van adel en geestelijkheid. Toen echter de privilegiën dier standen verminderden, en de nijvere stand zelf de vruchten kon genieten van arbeid en vlijt, was het natuurlijk, dat de belastingen regel werden, en dat alle standen der Maatschappij daarin van het hunne moesten bijdragen, en wel vooral sinds de Fransche revolutie de begrippen omtrent regtvaardigheid in het heffen van belastingen meer algemeen had toegepast.

Onder den tegenwoordigen toestand der Maatschappij staan er in gewone tijden voor den staat twee wegen open, om zich inkomsten te verschaffen, en wel voor eerst het trekken van inkomsten uit eigen bezittingen of domeinen, ten andere het heffen van belastingen. Dit laatste is tegenwoordig het meest gewone middel, en maakt verreweg de grootste bron van inkomsten van de beschaafde staten uit, sinds men heeft ingezien, dat het voordeeliger is, om den grond door particulieren te doen bebouwen, en de som, die anders de domeinen zouden opbrengen, door middel van belastingen te innen.

Men verstaat nu door belastingen dat gedeelte van het vermogen, of van de inkomsten der ingezetenen, dat de staat ten zijnen behoeve eischt, ten einde het doel te kunnen bereiken, waartoe hij in 't leven is geroepen, d. i. het belang van het algemeen.

Oorspronkelijk waren alle belastingen kapitaalbelastingen.

gen, en van deze is de grondbelasting de oudste. 1) Daarop zijn de verbruiksbelastingen gevolgd, die eerst op de voornaamste voedingsmiddelen, en wel hoofdzakelijk op brood en vleesch, later ook op andere verbruiksmiddelen zijn gelegd. De derde vorm, waaronder belastingen voorkomen, is die op de vertering en het inkomen, en deze openbaart zich het eerst in belasting op weelde-artikelen, terwijl de belasting van alle inkomsten zich eerst in den jongsten tijd vertoont.

De beide hoofdverdeelingen, die tegenwoordig in de meeste belastingstelsels voorkomen, zijn die in directe en indirecte belastingen. Vrij algemeen worden de eersten dezulken genoemd, die regtstreeks geheven worden van den persoon, die men door de belasting wil treffen, terwijl de indirecte daarentegen geheven worden van hem, die ze op eene of andere wijze aan derden in rekening kan brengen. Deze definitie is echter niet geheel juist, als men in aanmerking neemt, dat ook directe belastingen niet uitsluitend drukken op hem, die ze in de schatkist stort; deze zal toch ten gevolge van die belasting minder tot zijne vertering kunnen aanwenden, en daardoor niet in de gelegenheid zijn, om den nijveren man die winsten te laten maken, welke deze anders wellicht zou kunnen genieten.

Door directe belastingen treft de wetgever echter meer de betrekkelijk vaste toestanden der personen, zoo als het genot en het bezit van den rijkdom, en door indirecte de meer toevallige omstandigheden van den omloop der goederen, of van den toestand der personen.

---

1) Zie meer omtrent de vormen, waarin belastingen voorkomen bij L. Stein Lehrbüch der Finanzwissenschaft.

Een verschil tusſchen beiden ligt nog hierin, dat de opbrengst der directe belastingen bij den aanvang van het jaar, als de betrekkelijke opgaven der belastingenschuldigen gedaan zijn, ongeveer met juistheid kan bepaald worden, terwijl de opbrengst der indirecte daarentegen eerst bij het einde van het jaar bekend is.

Daar het algemeen belang het doel van den staat is, zal ieder burger in de staatsbehoefsten het zijne moeten bijdragen; maar naar welken grondslag zal dat gedeelte berekend moeten worden, welke maatstaf moet bij die berekening gevolgd worden; ziedaar eene vraag, wier beantwoording tot twee zeer uiteenloopende gevoelens aanleiding heeft gegeven.

Het eerste gevoelen, door Esquirou de Parieu ¹⁾ „le système du contract onéreux,” genoemd, kan aldus worden verduidelijkt:

Welk is het doel van den staat? Immers geen ander dan het verschaffen van zoodanige voordeelen aan de individuen, die zij zich ieder op zich zelf niet, of althans zeer moeilijk, zouden kunnen verschaffen, en wat is nu billijker, dan dat ieder in de behoeften van den staat bijdrage, naarmate hij meer van die voordeelen geniet.

Tegen dat stelsel bestaan echter twee overwegende bezwaren; vooreerst hoe zal men die voordeelen taxeren, en ten tweede al zou dit al mogelijk zijn, dan zou men immers den arme en hulpbehoevende, die in zoovele opzigten de meeste bescherming noodig heeft, onevenredig zwaar belasten. Zeer juist wordt dit door J. S. Mill. *Principles of Political Economy* V, II § 2 uitgedrukt, als hij zegt: „Wanneer wij de voordeelen moesten schat-

---

1) *Traité des Impôts*. Tome premier Livre I, chap. IV.

„ten, die verschillende personen van de bescherming van
 „het gouvernement genieten, dan zouden wij moeten
 „nagaan, wie het meest zou lijden, wanneer die be-
 „scherming ophield: en wanneer men al eenig antwoord
 „op die vraag zou kunnen geven, zou het moeten zijn,
 „dat hij het meest zou lijden, die naar ligchaam of
 „geest, door de natuur of door zijn toestand het zwakste
 „was. Inderdaad, zulke personen zouden ongetwijfeld
 „slaven worden. Indien dus de theorie, die wij nu
 „beschouwen, billijk is, zouden zij, die het minst in
 „staat zijn, om zich zelf te helpen of te verdedigen,
 „het grootste aandeel moeten betalen, daar zij het zijn,
 „voor wie de bescherming van het gouvernement het
 „meest onontbeerlijk is, en dit zou strijden met het
 „ware denkbeeld van billijkheid, hetwelk niet bestaat in het
 „navolgen, maar in het verhelpen van de ongelijkheden
 „en hardheid der natuur.”

Wij zouden dan ook meer tot het tweede gevoelen over-
 hellen, daar dit, bekend onder den naam van: „le système de
 l'égalité du sacrifice” ons toeschijnt, op juistere grond-
 slagen te berusten. De voorstanders van dat gevoelen
 gaan uit van het beginsel, dat ieder burger gelijkelijk
 belang heeft bij het bestaan van den staat, en dat het
 dus ook billijk is, dat ieder gelijke d. i. gelijk-druk-
 kende lasten betale.

Dat systeem is ook volkomen in overeenstemming met
 het eerste vereischte, door Adam Smith in zijn be-
 kend werk: „the Wealth of Nations,” voor eene billijke
 belasting gesteld. Hij zegt daar toch, dat de onderda-
 nen van een staat in zijne behoeften zooveel mogelijk
 moeten bijdragen naar hun vermogen, en dat in de al
 of niet opvolging van dien regel de gelijkheid of

ongelijkheid eener belasting gelegen is. Uit de nadere bepaling, die dan door Adam Smith van vermogen gegeven wordt, blijkt, hetwelk hij daarmede het inkomen bedoelt, en niet het kapitaal, hetwelk hij niet als grondslag eener belasting wil aannemen, omdat dit het juiste draagvermogen niet uitdrukt. Niet alleen toch zouden daardoor alle professionele inkomsten buiten het bereik der belasting vallen, maar bovendien zou het onbillijk zijn, om iemand, die ten gevolge van eene of andere omstandigheid slechts 4% van zijn kapitaal kan trekken, even zwaar te belasten, als een ander, wiens kapitaal 5% of meer opbrengt.

Bij dat eerste vereischte komen echter nog andere even onmisbare voorwaarden, waaronder elke heffing van belastingen moet plaats vinden, en daaronder meenen wij de volgende te kunnen rekenen, ons daarbij voornamentlijk houdende aan de regelen en beginselen, door Adam Smith l.l. en door de Sismondi: „Principes d'Economie politique” gesteld.

Daaronder behoort dan in de eerste plaats, dat iedereen kunne weten wat hij verschuldigd is, naar welke maatstaf hij zal worden aangeslagen, wanneer en hoe hij zal moeten betalen. Waar dit het geval niet is, wordt de belastingschuldige te veel overgelaten aan den willekeur van den ambtenaar, die de invordering der belasting ten uitvoer brengt.

De betaling van de belasting moet gesteld worden op den tijd en de wijze, die voor den belastingschuldige het meest geschikt is. Als men dit in 't oog houdt, dan zal men meestal gemakkelijk en zonder outevredenheid te verwekken, kunnen invorderen, wat anders met groote moeite gepaard zal gaan.

Iedere belasting moet zooveel mogelijk zuiver in de schatkist doen vloeijen, en daar eenige last onvermijdelijk daaraan verbonden is, toch zoo min mogelijk ongerief aan den belastingschuldige veroorzaken. Het tegendeel heeft plaats op verschillende wijzen. Vooreerst kunnen talrijke ambtenaren de perceptie-kosten tot eene groote hoogte doen stijgen, ten andere kan eene belasting zoovele formaliteiten eischen, dat zij belemmerend is voor handel en nijverheid en onaangenaam voor de individuen, en eindelijk kan zij het volk aan menigvuldige en hatelijke onderzoekingen van wege de administratie der belastingen blootstellen.

Ook moet de bron, waaruit de belasting voortvloeit, verschoond blijven, en dus mag de bijdrage in de Staatsbehoeften nooit zoo hoog gesteld worden, dat zij op het kapitaal drukt. Daardoor moet echter niet verstaan worden, dat alleen de renten der kapitalen de grondslag der belastingen mogen zijn, want eene zware belasting op de renten zou toch het kapitaal drukken, terwijl eene geringe kapitaalbelasting uit de renten voldaan zou kunnen worden.

De onzuivere opbrengst van een kapitaal mag niet tot grondslag eener belasting worden genomen, omdat er naarmate van verschillende omstandigheden meer of minder productiekosten zijn kunnen, die eene verschillende „matière imposable” kunnen aangeven.

Dit zijn de voornaamste theoretische eischen, waaraan elke belasting moet voldoen, die op den naam van billijk en regtvaardig aanspraak wil maken. Maar daarenboven zijn er eenige practische voorwaarden, die vervuld moeten worden, en als zoodanig kunnen wij in de eerste plaats noemen, dat de belasting zeker moet zijn, d. i. dat er weinig gelegenheid tot ontduiking moet

bestaan, en hiermede staat in naauw verband, dat de grondslag, waarnaar de belasting geregeld moet worden, duidelijk zij, en daardoor gemakkelijk voor de administratie der belastingen, om te onderzoeken, of er ontduiking plaats heeft. Daarbij moeten belastingen een' niet al te zwaren druk uitoefenen, daar dit nadeelig werkt niet alleen op de zedelijkheid van het volk, dat juist in die zwaarte eene aansporing te meer vindt tot ontduiking, maar ook op den volkswelvaart, die altijd door zware belastingen ondermijnd wordt.

Het geheele belastingstelsel moet voorts op eenvoudigen voet zijn ingerigt; daartoe behoort niet zoo zeer het heffen van zoo weinig mogelijk belastingen, als wel het inrigten van de bestaande op eenvoudigen basis.

En wat ook vooral in aanmerking dient genomen te worden bij het vaststellen van eene of andere belasting, is de bijzondere toestand, waarin het volk verkeert, zoolwel uit het oogpunt van zijne welvaart, als uit dat van de zedelijkheid. Eene belasting toch, die voor het eene volk geschikt is, en zelfs goede resultaten oplevert, zou kunnen blijken, voor een ander bepaald nadeelig te werken.

Er is in den laatsten tijd misschien geene belasting zoo zeer besproken, als die op de inkomsten; over de wenselijkheid van hare invoering zijn de gevoelens van geachte Schrijvers zeer uiteenlopende; terwijl sommigen haar verheffen tot het toppunt van billijkheid, waartoe men zou kunnen komen, achten anderen haar ten eenemale ongeschikt, om eene eenigzins belangrijke bron van inkomsten voor den staat uit te maken, of vinden ze alleen verdedigbaar in geval van dringenden nood. Het is daarom, dat wij wenschen te onderzoeken, in hoeverre eene

algemeene inkomstenbelasting, in dier voege als zij in Engeland sints 1842 bestaat, voldoet aan de eischen, waaraan elke billijke belasting moet voldoen. Daarna wenschen wij na te gaan, welke moeilijkheden zich bij de toepassing van het beginsel voordoen. Tevens is het van belang, daarbij te onderzoeken, welke resultaten de belasting heeft opgeleverd in de landen, waar zij sints eenigen tijd gheven wordt. Eindelijk zullen wij een blik op Nederland werpen.

HOOFDSTUK I.

BEGINSEL DER INKOMSTEN-BELASTING.

Wij beginnen, met voorop te zetten, dat men twee soorten van belasting op het inkomen kan onderscheiden, nl. die belasting als *impôt unique*, of wel als eene *secondaire* voorziening in de staatsbehoeften. Tusschen beiden bestaat een groot verschil; een *impôt unique* toch, gelooven wij onbestaanbaar met eene goede verdeeling van den druk der belastingen, al ware zij in abstracto van een juist beginsel uitgegaan. De hoogte, waartoe zoodanige belasting opgevoerd zou moeten worden, om in de tegenwoordige budgetten van uitgaven te voorzien, zou ongetwijfeld ontevredenheid verwekken, en daarenboven zijn er vele personen, die door zoodanige belasting nooit getroffen zouden kunnen worden.

Niet onaardig wordt dit door M. Thiers (de la *propriété* pg. 380) voorgesteld, als gelijkstaande met een' zwaren last, die door iemand moet gedragen, hetgeen veel ge-

makkelijker zal vallen, wanneer die persoon den last zooveel mogelijk verdeelt over de oppervlakte van zijn ligchaam, dan wanneer hij alles met ééne hand wil dragen. Dat het denkbeeld, nadat het zoo herhaaldelijk besproken is, nog nergens is ingevoerd, schijnt ook niet voor de deugdelijkheid van het beginsel te pleiten.¹⁾ Wij behandelen dus de algemeene inkomsten-belasting alleen uit het oogpunt van eene secundaire belasting.

Voordat wij die inkomsten-belasting gaan toetsen aan de eischen, door eene gezonde Staathuishoudkunde gesteld voor elke belasting, die op den naam van billijk en regtvaardig aanspraak maakt, dienen wij eerst te bepalen, wat wij door het inkomen verstaan, wat dus hierbij de eigentlijke „*matière imposable*” is.

Door het inkomen dan verstaan wij de vruchten van onze bezittingen of vlijt na aftrek van de onkosten en uitgaven tot verkrijging van die vruchten besteed. Wij houden dan het zuivere inkomen voor, en vermijden daardoor de onbillijkheid, die in de belasting van het ruwe inkomen zou gelegen zijn. Zooals wij toch reeds opmerkten, mag dit geen grondslag van belastingheffing zijn ten gevolge van de veel grootere onkosten, die de verkrijging van het eene inkomen boven het andere vereischt.

Om billijk te zijn, moet eene belasting gelijkelijk drukken. Aan deze voorwaarde meenen wij, dat eene belasting op het inkomen in alle opzigten voldoet. Het inkomen toch, of liever het bedrag van hetgeen een individu tot zijne verteringen kan aanwenden, toont den

---

1) Een der grootste voorstanders der *impôt unique* is Behr. *Lehre von der Wirthschaft des Staats*.

waren staat van zijn vermogen aan, en daarom ook, hetgeen hij in verhouding tot anderen zal kunnen besteden tot voorziening in de staatsbehoeften. Dat zulks waar is, blijkt ook hieruit, dat het streven van de meeste belastingstelsels, die geene directe inkomsten-belasting kennen, is, om langs indirecte wegen hetzelfde doel te bereiken.

Hierbij doen zich echter eenige vragen ter overweging voor, en daaronder behoort in de eerste plaats de volgende. Moet het zuiver inkomen tot grondslag der belasting strekken, of wel datzelfde inkomen na aftrek van de uitgaven, voor de nooddrift van den belasting-schuldige en zijn gezin vereischt? Een belangrijk gevolg van dit laatste valt dadelijk in het oog; daardoor toch zou de behoeftige, die slechts het voor zijn onderhoud benoodigde verdient, van de belasting geheel en al vrijgesteld worden.

Met het oog op het groote beginsel, dat ieder burger gelijkelijk belang heeft bij het bestaan van den Staat, en daarom ook gelijkelijk in zijne behoeften moet bijdragen, meenen wij, dat ook de behoeftige daarvan niet geheel en al vrijgesteld zal kunnen worden. Het valt toch niet te ontkennen, dat ook hij in vele opzigten partij trekt van de bescherming van den Staat, en van de zegeningen der maatschappij, even goed, en dikwijls nog meer dan hij, die genoeg inkomen heeft, om zich uitgaven van weelde te veroorloven.

Maar toch zouden wij uit een utiliteits-beginsel zoodanige personen van de bijdrage in eene inkomsten-belasting willen vrijstellen, om hen liever door matige indirecte belastingen te treffen, omdat de invordering bij de zoodanigen niet alleen vele moeilijkheden zou opleveren,

maar daarenboven zoovele kosten zou veroorzaken, dat het voordeel der belasting daardoor zoo al niet geheel, dan toch grootendeels illusoir zou worden.

Bovendien zou men door het innen van de belasting van personen, die slechts het noodige bezitten, deze tot de klasse der bedeeden reduceren, en daardoor onvermijdelijk dubbele kosten veroorzaken.

En wanneer men nu dit beginsel van niet-belasting van den nooddriftige aanneemt, zal men, om tegenover den meergeroede geene onbillijkheid te begaan, van elk inkomen eene zekere som moeten aftrekken, als tot de nooddrift vereischt wordende, en het overblijvende als grondslag der belasting aannemen. Ten einde nu hieromtrent in geene moeilijkheden te vervallen, stelle men een niet al te geringe som, berekend naar den prijs der levensbehoeften, voor hetgeen een ongehuwd persoon noodig heeft om in zijn nooddrift te voorzien. Men bepale dan hetzelfde voor een gehuwd persoon, waarbij dan ook het aantal kinderen, die nog ten laste van het hoofd der huisgezins zijn, in aanmerking behooren te komen.

Een tweede punt van overweging is het volgende.

Zal men van alle inkomsten een evenredig deel eischen, of wel een grooter deel naarmate de inkomsten grooter zijn d. i. zal men eene proportionele dan wel eene progressieve belasting invoeren? Hoewel het volkomen waar is, dat iemand, die een inkomen van f 10,000 heeft, daarvan gemakkelijker f 100 kan afstaan, dan dat hij, die slechts over f 1000 te beschikken heeft, f 10 missen kan, toch zouden twee practische bezwaren ons weerhouden, om in dit geval de progressie toe te passen. Hoe toch zou men, zonder in willekeur te vervallen, de klasse regelen, waarbij de progressie zou

toenemen; zonder eenigen maatstaf van billijkheid zou een gouvernement hierin naar willekeur kunnen handelen.

Ten andere zou het een natuurlijk gevolg van de progressie zijn, dat hij, die door het bedrag van zijn inkomen juist in eene klasse van hoogere belastbaarheid viel, ten gevolge van die belasting minder inkomen ter vertering overhield, dan een ander, die door een weinig minder inkomen aan die verhoogde Categorie ontkwam. Daarenboven neemt men, door van elk inkomen eene gelijke som tot levensonderhoud benoodigd, af te trekken, reeds eenigzins eene progressie aan. In de praktijk schijnt zij ook geene goede resultaten opgeleverd te hebben. In Engeland is zij 1793 aangenomen, maar bij de invoering der Income-tax in 1842 niet weer ingevoerd. Hetzelfde is het geval in Zweden, waaar ook primitief eene progressie is aangenomen, maar later afgeschaft. ¹⁾

Moet men alleen de inkomsten als grondslag der belasting aannemen, of ook de bron, waaruit het inkomen voortvloeit, in aanmerking nemen? Dit is eene vraag, die in utramque partem beantwoord is, maar wij meenen, dat hier slechts ééne onderscheiding te pas komt, nl. tusschen het inkomen, dat voortvloeit uit vaste erven en kapitalen, en datgene, wat de vrucht is van arbeid of vlijt. Tusschen beide bestaat een wezentlijk verschil; beide gelijkelijk te belasten, zou eene onbillijkheid zijn, als men bedenkt, dat hetgeen het individu werkelijk tot zijne vertering kan aanwenden, den grondslag zijner belastbaarheid zijn moet. De grond- of kapitaalbezitter toch kan zijn geheele inkomen verteren, zonder gevaar,

---

1) Cf. de Parieu l. 1. II, 76.

om bij ziekte of hoogen leeftijd in behoeftige omstandigheden te geraken, of bij eventueel overlijden zijne betrekkingen in armoede achter te laten. Zulks is echter geenszins het geval met hem, die de vruchten geniet van zijne vlijt of nijverheid; deze moet wel degelijk iets van zijn inkomen besparen, om in de gevallen, waarin ziekte hem belet te arbeiden, in zijne behoeften te kunnen voorzien, en om bij zijn overlijden iets aan zijne betrekkingen te kunnen verzekeren. Het ligt daarom in den aard der zaak, het bedrag, dat besteed moet worden tot voorziening in genoemde behoeften, van zoodanig inkomen af te trekken, en het overblijvende als grondslag der belasting aan te nemen. Een andere reden, die nog wel eens is aangevoerd als de grond, waarom de vruchten van kapitalen zwaarder belast zouden moeten worden, dan die van arbeid of vlijt, is gelegen in den korteren duur der inkomsten, daar zij niet aan de erfgenamen kunnen overgedragen worden; maar daarbij is uit 't oog verloren, dat tegenover dien korteren duur van het inkomen, ook een korteren duur der belasting staat.

Sommige andere inkomsten van de belasting te verschoonen, op grond dat haar aard geene belasting gedoogt, komt ons niet aannemelijk voor, en wij houden dus ook de meening van hen voor ongegrond, die beweren, dat de staat geene belasting mag leggen op de renten zijner schuld, en op de traktementen zijner ambtenaren, op grond, dat hij daardoor aan de verplichtingen, die hij op zich genomen heeft, zou te kort doen. Wanneer de staat toch de renten der schuld aan de fondsenhouders voldaan, en de traktementen der ambtenaren betaald heeft, staat hij tegenover beide klassen van personen in dezelfde verhouding, als tegenover alle

andere ingezetenen des Rijks. Wanneer dan het algemeen belang eene belasting van de inkomsten eischt, zal dit inkomen daaraan even goed onderworpen moeten worden, als dat van elk ander. De staat kan in zijne verplichtingen als „contrahens” niet te kort schieten, door te doen, wat het algemeen belang hem gebiedt te doen. Daarom gelooven wij, dat én de renten der Staatschuld, én de traktementen der ambtenaren in het stelsel van eene algemeene inkomsten-belasting behooren getroffen te worden.

Deze moet echter zoodanig ingerigt zijn, dat geene vreemdelingen, die Staatsschuldbrieven bezitten, de belasting betalen. Tegenover deze toch kan een staat zijn regt als belastingheffer niet doen gelden; hij staat tegenover deze in dezelfde verhouding als elk ander schuldenaar tegenover zijn schuldeischer, en is dus zedelijk verplicht, om zoolang het hem eenigzins mogelijk is, aan de op zich genomen verplichtingen te voldoen.

Wanneer men dus eene som, tot voorziening in de nooddrift vereischt wordende, aftrekt van elk inkomen, daarbij geene meerdere progressie aanneemt, en eindelijk alle inkomsten van ingezetenen treft, echter met dit onderscheid, dat de vruchten van arbeid en vlijt, minder zwaar belast worden dan die van vaste kapitalen, dan komen wij tot het besluit, dat eene belasting op het inkomen aan deze eerste voorwaarde voldoet, dat zij voor ieder individu gelijk-drukkende lasten vormt.

Maar iedereen moet ook kunnen weten, naar welken maatstaf hij aangeslagen behoort te worden, en wat hij verschuldigd is.

Welke wijze van taxatie men ook invoere, het zal terstond aan den belastingschuldige bekend kunnen zijn,

of hij overeenkomstig de waarheid is aangeslagen; hij weet, dat zijn inkomen de grondslag zijner belastbaarheid is, en zal zich dus door eene eenvoudige inzage van de kohieren kunnen overtuigen, of de berekening van zijn aanslag al dan niet met juistheid ten uitvoer gebragt is.

De tijd en de wijze van betaling zullen in de wet duidelijk geformuleerd kunnen worden, en daardoor ook voor iedereen bekend zijn.

En dit voordeel is niet gering te achten. Hoe krachtig b.v. wordt dit niet door Charles Rogier uitgedrukt, wanneer hij in de zitting van de Belgische volksvertegenwoordiging op den 2. Junij 1859 aldus spreekt: „Je crois, qu'il n'est pas indifférent aux progrès
„des moeurs publiques que le contribuable sente le
„poids de l'impôt; lorsque le citoyen aura à le payer
„directement, il y regardera de plus près; il surveil-
„lera ses magistrats. Il sortira de chez lui, pour s'as-
„surer que l'impôt, qu'il a du tirer de sa poche, non
„sans quelque peine, reçoit une bonne application. Les
„moeurs publiques éprouveront d'heureux résultats de
„cette amélioration.

De administratieve bepalingen, die men hierbij neemt, zullen dus grootendeels uitmaken, of in dit opzigt eene inkomsten-belasting voldoet. Hetzelfde is het geval met den tijd van betaling, die het meest geschikt voor den belastingschuldige moet zijn. Men kan hierbij uit den aard der zaak niet zoo groote verdeeling tot stand brengen, als bij indirecte belastingen, en voornamentlijk accijnsen, (ofschoon dit voordeel toch vervalt voor hem, die de aan accijns onderworpen goederen op crediet koopt, en hoe dikwijls gebeurt dit niet?), maar door de betaling in tiende of twaalfde gedeelten toe te laten, voert men toch

eene vrij groote verdeeling in, en laat daardoor aan den belastingschuldige over, om de betaling te doen op den voor hem het meest geschikten tijd.

Eene belasting kan de ingezetenen op verschillende wijzen meer drukken, dan noodig is, en wel door groote perceptiekosten, door lastige formaliteiten, en hatelijke onderzoekingen van wege de administratie der belastingen. De inkomsten-belasting nu heeft dit groote voordeel van alle, en zelfs in nog sterkere mate dan andere directe belastingen, dat hare perceptie-kosten zeer weinig bedragen. In Engeland bedragen zij slechts 3%, terwijl die der in- en uitgaande regten aldaar nog ruim 7% bedragen, welke verhouding aldaar nog zeer ten gunste van de in- en uitgaande regten is, als men bedenkt, dat de ligging van Engeland de kostbare bewaking van de landzijde overbodig maakt. In Frankrijk b.v. bedroegen de perceptie-kosten der regten minstens 17%, terwijl die der directe belastingen aldaar terzelfder tijd slechts 4% bedroegen. Dat groote verschil wordt geenszins opgewogen door het bedrag der non-valeurs, die men bij accijnsen niet heeft. Deze bedragen toch nog niet ten volle 2%.

Lastige formaliteiten, oponthoud ten gevolge van visitatiën, en daaruit voortvloeiende belemmering van handel en nijverheid, die onafscheidelijk verbonden zijn aan de heffing van in- en uitgaande regten en accijnsen, vervallen ten eenemale bij eene belasting op de inkomsten.

Of zij aanleiding geeft tot vexatoir onderzoek van wege de administratie der belastingen, zal grootendeels afhangen van de wijze, waarop men de belasting in praktijk zal brengen. Wanneer wij nagaan, hoe het beginsel in toepassing zal kunnen worden gebragt, zal er tevens ge-

legenheid zijn, om dit punt ter sprake te brengen. ¹⁾

Men zou gevis eene belasting op het inkomen tot zoodanige hoogte kunnen opvoeren, dat een gedeelte van het kapitaal er door verteerd zou worden; men zou tot grondslag kunnen nemen het ruwe inkomen, en daardoor in strijd handelen met dat groote beginsel der Staathuishoudkunde, hetwelk vernietiging van kapitaal in 't algemeen verbiedt, en verkeerde grondslagen van belastingen als nadeelig voor de volkswelvaart kenschetst. Dit zou echter wel een bewijs opleveren voor de verkeerde toepassing van het beginsel, geenszins voor de onjuistheid van het beginsel zelve.

Als bezwaar tegen het beginsel der inkomsten-belasting heeft men nog wel eens aangehaald, dat iemand, die arbeid en produceert, en daardoor nuttig is voor de maatschappij, belast wordt, terwijl hij, die zijn kapitaal renteloos laat liggen, en dus in dat opzigt een nutteloos wezen is, vrijgesteld blijft van de belasting.

Al ware zulks een bezwaar tegen het beginsel, dan zou toch een wetgever bij de invoering eener inkomsten-belasting daarop geen acht behoeven te slaan, omdat die toestand zoo exceptioneel is, dat daarvoor geen regel kan gemaakt worden. Dat bezwaar zou verder tegen alle mogelijke belastingen gelden, maar dat het werkelijk een bezwaar is, meenen wij, te moeten ontkennen. Het is toch een natuurlijk gevolg van de omstandigheid, dat niemand tot productie kan gedwongen worden. Daarenboven, waar zou de Staat de bronnen voor zijne belas-

---

1) De meeningen van de meest geachte staathuishoudkundigen omtrent de inkomsten-belasting vindt men vermeld door E. van Voorthuysen, de directe belastingen, Utrecht 1848.

tingen vinden, als de arbeid verschoond werd; dan toch zouden ook de kapitalen, die allen door arbeid gevormd zijn, eveneens in die vrijstelling moeten deelen.

Hiermede gelooven wij de inkomsten-belasting genoegzaam getoetst te hebben aan de eischen, door de Staatshuishoudkunde voor billijke en gelijk-drukkende belastingen gesteld, en bevonden te hebben, dat genoemde belasting in beginsel allezins juist is, en dus kunnen wij nu overgaan tot het tweede gedeelte van ons onderzoek, hoe men namentlijk dat beginsel op voldoende wijze in praktijk zal brengen.

HOOFDSTUK II.

TOEPASSING VAN HET BEGINSSEL.

Velen van hen, die het beginsel der inkomsten-belasting toejuichen, en de juistheid daarvan erkennen, stuiten nog op dit groote bezwaar: hoe zal het aan de regering mogelijk zijn, om naar een' eenigzins juisten maatstaf met het inkomen der burgers bekend te worden, of wel het door hen zelve geschatte inkomen aan contrôle te onderwerpen? Zullen velen er niet op bedacht zijn, en zal het velen niet gelukken, om het werkelijk bedrag van hun inkomen te bemantelen, en zal daardoor de billijke en evenredige verdeeling van lasten, die men verwacht, geene illusie worden, en zal het resultaat niet wezen, dat de oneerlijke bevoordeeld wordt ten koste van den naauwgezeten burger?

Zulks na te gaan, zal het onderwerp van dit hoofdstuk uitmaken.

Dat bezwaar kan geenszins gering geacht worden, en is dan ook het middelpunt, waar alle oppositie tegen de

inkomsten-belasting zich om heen wendt: en al kan het grootendeels vermeden worden door zich op het standpunt der Engelsche wetgeving op dit punt te plaatsen, en zooveel mogelijk alle inkomsten bij hare bron te treffen, gelijk genoemde wetgeving, toch zijn daardoor geenszins alle moeilijkheden overwonnen.

Wanneer men dit in praktijk brengt, dan treft men ook de kleinste inkomsten door de belasting, hetgeen wij getracht hebben aan te toonen, bezwaarlijk in de uitvoering te zijn. Daarbij komt nog een ander bezwaar, dat voor onze positieve wetgeving van kracht is. Hij, die eene zekere som in de directe belastingen betaalt, verkrijgt, als de andere door de kieswet gestelde voorwaarden aanwezig zijn, daardoor de bevoegdheid, om als kiezer zijne stem uit te brengen voor een lid van den gemeenteraad, provinciale staten of tweede kamer der Staten-Generaal. Wanneer men echter eene inkomsten-belasting zoodanig inrigt, dat zij, voor zooveel de renten der Staatschuld betreft, bij de betaling der coupon wordt ingehouden, ten opzichte van dividenden van maatschappijen bij de uitkeering van het dividend, dan deelt hij, die de belasting betaalt, niet in datzelfde voorregt.

Om echter tot eene cenigzins juiste schatting van het inkomen van een' belastingschuldige te geraken, zal het van groot belang zijn, eene juiste en doeltreffende wijze van taxatie in te voeren; het is duidelijk, dat de wijze, waarop men hierin te werk gaat, van grooten invloed kan zijn op de resultaten, die men krijgen zal. Voor dat wij nagaan, hoe hierin te handelen, wenschen wij de verschillende bronnen van het inkomen met betrekking tot hare meerdere of mindere algemeene bekendheid aan een afzonderlijk onderzoek te onderwerpen.

Alle inkomsten (behalve schenking en diefstal, die buiten het begrip van Staathuishoudkunde vallen), vloeijen voort of uit loonen voor verrigten arbeid, of uit interessen van kapitalen, waaronder dan ook de opbrengst van vaste goederen moet begrepen worden, of uit winsten van ondernemingen van handel en nijverheid.

De grondeigendom, een van de voornaamste bronnen van inkomsten, is algemeen op publiciteit gebaseerd; het is niet mogelijk, zijn eigendom aan een stuk land, of aan een huis te ontkennen; eene eenvoudige inzage van het kadaster zou terstond de waarheid aan het licht brengen. De huurceduls, die voor den verhuur van landerijen althans, meestal worden opgemaakt, toonen duidelijk het bedrag van de pacht aan, en ook waar zulke ceduls niet mogten bestaan, is het genoegzaam bekend, welke huur een bepaald huis of stuk land kan opbrengen. De onkosten, die het verkrijgen van zoodanige inkomsten met zich brengt, kunnen met vrij groote zekerheid worden nagegaan, en daarom zijn bij deze bron van inkomsten niet vele ontduikingen te vreezen.

De inkomsten, bestaande uit loonen voor verrigten arbeid, moeten in twee deelen gesplitst worden, tusschen welke een groot verschil bestaat. Wat toch de inkomsten der ambtenaren, uit staats- provinciale- of gemeentekas bezoldigd, betreft, deze zijn met zekerheid bekend, en kunnen dus geene aanleiding tot bedrog geven.

Eenigzins verkeeren de bedienden van hen, die in ondernemingen van handel en nijverheid hun vermogen gestoken hebben, in hetzelfde geval; hun inkomen is wel niet met zoo groote zekerheid bekend, als dat der ambtenaren, maar loopt toch te weinig uiteen, om overwegende

bezwaren voor de taxatie op te leveren. Dan blijft er echter nog een andere stand van personen over, die in hun onderhoud voorzien door eene of andere betrekking, die verschillende inkomsten oplevert naarmate den omvang hunner praktijk. Daaronder vallen advocaten, notarissen, geneeskundigen, en dergelijke betrekkingen, die geen vasten maatstaf hebben, waarnaar men de taxatie zal inrigten.

Die vaste maatstaf van taxatie missen ook de renten van roerende kapitalen, van het zoogenaamde vermogen „en portefeuille,” en nog meer en in verhoogde mate de winsten, die opgeleverd worden door ondernemingen van handel en nijverheid. Deze laatste toch zijn uit den aard der zaak aan veel grooter verandering onderhevig, dan elke andere bron van inkomsten, en daardoor ook veel moeilijker naar juistheid en billijkheid te berekenen.

Wanneer men dus eene algemeene inkomsten-belasting wil invoeren, zal men de zekerheid, die de aard van de drie laatstgenoemde bronnen van inkomsten niet oplevert, moeten trachten te vervangen door eene juiste wijze van taxatie; vooral voor deze bronnen zal het dus van belang zijn, om de schatting op voldoende wijze in te rigten, indien men met zekerheid te werk wil gaan.

Men kan drie wegen inslaan, om tot de taxatie te geraken: vooreerst zou men ze kunnen overlaten aan den belastingschuldige, en hem eene opgave omtrent zijn inkomen laten doen, en die opgave als juist aannemen; ten andere zou men de taxatie kunnen doen plaats vinden door de administratie der belastingen, en eindelijk eene door den belastingschuldige gedane opgave aan contrôle onderwerpen.

Wat de eerste wijze betreft, deze zal in den regel

veel aanleiding tot bedrog geven; het voordeel van eene te lage opgave valt te duidelijk in 't oog, dan dat velen er geen gebruik van zouden maken. De praemissen, waarvan men bij zoodanige inrigting moet uitgaan, nl. dat iedereen de taxatie van zijn inkomen met juistheid en naauwgezetheid zal ten uitvoer brengen, zullen in den regel niet aanwezig zijn.

In een ander uiterste vervalt men, wanneer het gouvernement de taxatie geheel en al door zijne ambtenaren laat verrigten; deze hebben dan volstrekt geen maatstaf, waarnaar zij de schatting ten uitvoer zullen brengen; zij kunnen de bijzondere omstandigheden, waarin de burgers verkeerden, moeijelijk nagaan, en vervallen daardoor in het gevaar, om met onjuistheid, misschien zelfs om met fiscaliteit te werk te gaan.

Deze beide bezwaren kunnen echter grootendeels vermeden worden, als men eene vereenigde schatting van belastingschuldigen en ambtenaren of burgers in 't leven roept. Wanneer men naar het volgende in hoofdtrekken geschetste plan te werk gaat, gelooven wij, dat vele bezwaren vermeden kunnen worden.

Men late den belastingschuldige eene opgave doen van zijne betrekking of zijn beroep, de hoegrootheid zijner inkomsten, de bron waaruit zij voortvloeijen, de onroerende goederen die zijn eigendom zijn, met opgave van hunne ligging, kortom van alles, wat tot waardering van zijn inkomen van belang kan zijn. Zij, die een beroep uitoefenen, dat volgens onze tegenwoordige patentwet patentpligtig is, zullen daarenboven de thans door die wet gevorderde opgaven moeten doen, hoofdzakelijk betrekking hebbende op den omvang hunner zaak. Die opgaven worden daarop ter overweging gegeven aan eene

commissie, bestaande uit daartoe benoemde ingezetenen, en een' ambtenaar der administratie, ongeveer op dezelfde wijze, als tegenwoordig het college van zettters is zamengesteld. Die commissie is tot geheimhouding verplicht, en heeft de bevoegdheid, om opgaven, die haar onjuist voorkomen, te verhoogen, of door een eed te doen bevestigen. Ingeval van verhooging wordt aan den belastingsschuldige het regt van reclame toegekend, hetzij dan op gedeputeerde staten, of op een ander daarvoor te benoemen, of aan te wijzen college.

Deze wijze van taxatie heeft dit voordeel boven de andere wijzen, dat zij den belastingsschuldige weerhouden zal, om valsche aangiften te doen, daar hij weet, dat zijne aangifte aan contrôle onderworpen is. Aan den anderen kant verschaft zij aan het bestuur een leidraad bij zijne handelwijze, en doet daardoor het bezwaar vervallen van geheel naar gissingen en uiterlijken schijn te moeten taxeren. Voor de deugdelijkheid van deze wijze van taxatie pleit nog de omstandigheid, dat zij in onze patentwet ten uitvoer is gebragt. Wel is waar ondervindt genoemde wet vele tegenkantingen, komen er bij de Staten-Generaal vele adressen en verzoekschriften in, om het onbillijke en drukkende dier wet weg te nemen, maar de oppositie is hoofdzakelijk gerigt tegen het onregtvaardige, dat alleen de inkomsten uit handel en nijverheid voortspruitende door die belasting getroffen worden, en tegen de onjuiste grondslagen, die geen maatstaf voor het werkelijk inkomen opleveren, geenzins echter tegen het ondoeltreffende van de wijze van taxatie.

Daarenboven kan men wijzen op het voorbeeld der Engelschen, die stellig bij de herhaalde verlenging van de wet van 1842, op eene of andere wijze zouden hebben

trachten te voorzien in de moeilijkheden van de taxatie, wanneer hunne wet er overwegende opleverde.

En het controleren van de opgaven door eene commissie bestaande uit medeburgers, inwoners van dezelfde plaats, kan toch zulke groote moeilijkheden niet opleveren. Daartoe vergist de publieke opinie zich te zelden in de hoegrootheid van iemands vermogen, en voor het geval, dat de bedoelde commissie te hoog mogt getaxeerd hebben, heeft men immers den belastingschuldige het regt gegeven, om het minder bedrag van zijn inkomen te bewijzen door deugdelijke bescheiden, die des noods bëecedigd zouden kunnen worden. Misschien zouden velen het onaangenaam vinden, den waren staat hunner zaken open te leggen, maar wanneer achtingswaardige personen als leden van dat college fungeren, kan dit geen wezentlijk bezwaar zijn. Hoe dikwijls is men niet in de noodzakelijkheid, om dien staat bekend te maken aan een' advocaat of notaris, en waarom zou men dit dan niet even goed kunnen doen aan eene commissie, die uit enkele van de meest geachte ingezetenen bestaat, en tot geheimhouding verplicht is. Daarbij komt nog, dat het inkomen van den grondeigenaar met vrij groote zekerheid algemeen bekend is, maar niemand zal daarom beweren, dat daarom de grondeigenaar in onaangenamer positie verkeert dan anderen.

Wij meenen, dat aan het crediet door eene belasting op het inkomen geen nadeel kan worden toegebracht. Het crediet toch is minder gebaseerd op de grootte van iemands vermogen, dan wel op de soliditeit van zijne ondernemingen en zijn persoon. Aan menigeen wordt crediet verleend, van wien men weet, dat zijn vermogen gering is, in het vertrouwen, dat hij geene verpligtingen

op zich zal nemen, die hij weet op den bepaalden tijd niet te kunnen vervullen. Hij, wiens crediet gebaseerd is op eene valsche meening omtrent zijn vermogen, zal stellig bij het bekend worden van den toestand zijner zaken, zijn crediet verliezen, maar dit is in 't algemeen belang meer te wenschen, dan te vreezen.

Wanneer iemand aan den zoodanige crediet wil blijven verleen, nadat hij bemerkt heeft, dat diens toestand ongunstiger was, dan hij meende, dan zal het hem natuurlijk vrijstaan, zulks te doen, maar dan weet hij ook, welke gevaren hij loopt, en hij kan dus daarnaar zijne maatregelen nemen. Het is billijker, dat iemand zelf den last ondervindt van zijne geringe soliditeit, dan dat een ander daarvan het slagtoffer wordt. Wanneer eene inkomsten-belasting dit gevolg heeft, dat personen, die geen crediet verdienen, dit verliezen, dan zouden wij dit eer als een voor- dan als een nadeel dier belasting beschouwen.

Maar over het algemeen zal eene belasting op het inkomen dit gevolg niet hebben, want de commissie is tot geheimhouding verplicht, en dus zal, wanneer zij haren plicht vervult, van de verschillende opgaven en aanslagen weinig bekend worden. En al werd soms toevallig de aanslag van den een of ander bekend, dan zullen de meeste ingezetenen die taxatie niet voor de ware houden, althans hunne eigene schatting juister meenen. Men zal niemand crediet weigeren, omdat hij laag is aangeslagen, maar het evenmin iemand verleen, omdat hij tot een vrij aanzienlijk bedrag is aangeslagen.

Wij behoeven ons echter niet tot afgetrokken beschouwingen te bepalen, om aan te toonen, dat aan het crediet, hetwelk aan de volkswelvaart bevorderlijk is, geen

nadeel wordt toegebracht door eene inkomsten-belasting. Wij kunnen daartoe wijzen op Engeland, alwaar die belasting sinds 1842 bestaat. En toch heeft Engeland zeer zeker een sterk ontwikkelden handel en industrie, bij welke takken van bestaan het crediet het meest te pas komt.

Maar zou men geen gevaar loopen, dat men het doel, hetwelk men voornamentlijk met eene inkomsten-belasting op het oog heeft, nl. evenredige verdeling van lasten, niet bereiken zal ten gevolge van de verplaatsing naar het buitenland van vele personen, die over groote kapitalen kunnen beschikken? Zullen geene groote verliezen voor den nationalen rijkdom daarvan het gevolg zijn, en daardoor de last voor de overblijvenden niet nog grooter worden? Wij gelooven niet, dat dit bezwaar overwegend mag genoemd worden; er zijn te vele moeilijkheden, en onkosten aan eene verplaatsing naar het buitenland verbonden; er zijn te vele omstandigheden en betrekkingen, die iemand aan zijn geboortegrond hechten, en daarenboven is het ook in het belang der kapitalisten, dat de Staat zijn best doe, om zijn financieuzen op goede grondslagen te vestigen. Geenzins is ook de vrees voor ontvlugting van kapitalen gewettigd door de resultaten der Engelsche Propertij-tax, die in 1805 tot een bedrag van 10% geheven werd, en door die der tegenwoordige Income-tax, die vooral tijdens den Krim-oorlog tot een vrij aanzienlijk bedrag geheven is.

Toen in verschillende plaatsen van ons vaderland het denkbeeld van hoofdelijken omslag, equivalent, of belasting op de verteringen, veld begon te winnen, koesterden velen dezelfde vrees, en aarzelden daarom om tot de toepassing van zoodanige belasting over te gaan. De

ondervinding heeft het echter anders geleerd; slechts bij uitzondering had zoodanige verplaatsing van kapitaal plaats.

Het is hier de plaats, om eene opmerking in 't midden te brengen betrekkelijk de toepassing der resultaten van eene gemeente- op eene rijk-belasting. Over het algemeen zal dit niet kunnen geschieden, zonder in onjuistheden te vervallen; daartoe is het doel van beiden te zeer uiteenlopend, en de hulpmiddelen, die het rijk en der gemeente ten dienste staan, te zeer verschillend.

Een staat moet algemeene, eene gemeente locale belangen behartigen; de eerste moet dus zijn belastingstelsel zoodanig inrichten, dat het algemeen daardoor gelijklijk getroffen wordt; de tweede zoodanig, dat hare gemeentelieden er den druk van gevoelen. Dit verschil is ten duidelijkste gebleken in het geval met de gemeente-accijnsen; deze leverden zoovele bezwaren op, dat van alle kanten op hare afschaffing werd aangedrongen, en eindelijk die afschaffing ook tot stand is gebracht. Als rijksbelasting daarentegen levert diezelfde wijze van belastingheffing vrij goede resultaten.

Wat echter betreft de verplaatsing van kapitalen, wanneer wij dit (behoudens enkele uitzonderingen bijv. te Amsterdam) om eene gemeente-belasting niet zien plaats vinden, dan behoeven wij dit a fortiori niet te vreezen voor eene Rijksbelasting. De verplaatsing toch van de eene gemeente naar de andere, levert uit den aard der zaak veel minder moeilijkheden op, dan die naar een ander rijk.

Daar komt dan nog bij, dat de statistieke opgaven, zoowel over de Engelsche Income-tax als over de gemeentelijke directe belastingen in ons vaderland gepubli-

ceerd, aantonen, dat de belasting veel meer gedragen wordt door het groot aantal kleine, dan door de weinige groote bijdragen. In Amsterdam b. v. waren van de 18000 personen, die in het equivalent waren aangeslagen, ruim 12000 beneden *f* 25 belast, en van deze betaalden nog 5500 beneden *f* 10. Toch bedroeg het totaal van de bijdrage der op *f* 25 aangeslagenen ruim $\frac{1}{3}$ van het geheele bedrag der belasting (Economist 1864 pg. 248).

Wanneer wij een blik op het behandelde werpen, dan meenen wij, dat ons onderzoek ons heeft doen zien, dat het beginsel van de inkomsten-belasting allezins juist is, maar dat de moeilijkheden, die men ontmoet, zich opdoen, als men tot de toepassing van het beginsel wil overgaan: dat dit bezwaar, zonder geheel weggenomen te kunnen worden, echter veel vermindert, wanneer men als basis der belasting aanneemt het door het gouvernement, in verband met eene aangifte van den belastingschuldige geschatte inkomen: dat de openlegging van den staat zijner zaken aan achtingswaardige ingezetenen geene groote bezwaren heeft, en dat de vrees, die men koestert voor vermindering van het crediet, voor verplaatsing van aanzienlijke kapitalen naar het buitenland, overdreven is.

HOOFDSTUK III.

WERKING DER INKOMSTEN-BELASTING IN DE LANDEN, WAAR ZIJ BESTAAT.

Het is met belastingen als met de meeste andere zaken, men kan veel in abstracto redeneren, beginselen stellen, maar waar die beginselen toegepast zijn, is het van het grootste belang, om na te gaan, welke resultaten door die toepassing verkregen zijn. Deze toonen ons dikwijls duidelijker dan redeneringen aan, of het beginsel, waarvan men uitgegaan is, juist of onjuist was. Wanneer men na wil gaan, welke resultaten de inkomsten-belasting heeft opgeleverd, dan wenden wij ons onwillekeurig het eerst naar Engeland, om te zien, of het sinds 1842 aangenomen systeem gunstig, dan wel ongunstig op den toestand van het land gewerkt heeft. Wij wenschen daartoe in beknopte trekken het beginsel van de Engelsche Wetgeving op dat punt te schetsen, daarbij de wijzingen mede te deelen, die zij na hare

invoering ondergaan heeft, om eindelijk te zien, welke gevolgen de Income-tax in Engeland heeft.

Bij den aanvang van het jaar 1842 verkeerde Engeland in groote financieële moeilijkheden; gedurende vijf achtereenvolgende jaren hadden de Staatsuitgaven de inkomsten overtroffen, en het budget van 1842—3 wees wederom een tekort van ruim $2\frac{1}{2}$ millioen £ aan. In de redevoering, door Sir Robert Peel den 11den Maart 1842 bij de indiening van het budget gehouden, stelde hij voor, om dat tekort te dekken door de invoering van een income-tax ten bedrage van 7 pence op het £, door de verhooging van den accijns op de sterke dranken in Ierland, en door de heffing van een hooger uitvoerregt van steenkolen, die in vreemde schepen zouden uitgevoerd worden. Door die middelen stelde hij zich voor, om het tekort te veranderen in een surplus van bijna 2 millioen £, hetgeen hij dan wilde aanwenden tot vermindering van de regten op verscheiden handelsartikelen, en voornamentlijk op koffij. Hij vroeg voorloopig de invoering der Income-tax voor den tijd van drie jaar. Tegen dat voorstel ontstond hevige oppositie, vooral gevoerd door Russell, Brougham en Baring. De twee eersten bestreden deels de inrigting der belasting, deels het geheele financieële stelsel van het gouvernement, terwijl Baring vooral beweerde, dat het exposé door de regering omtrent den staat van zaken gegeven onjuist was, dat de toestand te donker en te ongunstig was afgeschilderd: hij betoogde, dat verhooging der indirecte belastingen voldoende zou zijn, om in het bestaande te kort voorzien. Het parlement bukte echter voor de noodzakelijkheid, en stond de heffing tot het voorgestelde bedrag, voor den tijd van drie jaar toe.

Ten einde het beoogde doel te bereiken, verdeelt de wet van 22 Junij 1842 de verschillende bronnen van inkomsten in vijf categoriën, schedule's genaamd, en neemt de opgave van den belastingschuldige als grondslag van de belasting aan, met dien verstande echter, dat zij de contrôle van het gouvernement toelaat. Zij gaat van beginsel uit, om zooveel mogelijk alle inkomsten bij de bron te treffen. Vrijdom van belasting is toegestaan aan allen, die minder dan 150 £ inkomen genieten. Uit aanmerking van de moeilijke omstandigheden, waarin Ierland zich bevond, is de Income-tax niet op dat land toegepast. Renten van kapitalen, en vruchten van arbeid en nijverheid zijn even zwaar belast.

Toen het jaar 1842-3 verlopen was, bleek het echter, dat verschillende omstandigheden veroorzaakt hadden, dat de verwachtingen van Sir Robert Peel niet wezentlijk waren; hij moest wederom een deficit aantonen, zoowel ten gevolge van de mindere opbrengst van vele accijnsen, als ten gevolge van den achterstand der Income-tax. Hij ging echter met vertrouwen het volgende jaar in met het oog op den toenemenden handel, en werkelijk bleek het dan, dat er 29 April 1844 een voordeelig saldo van 4 millioen £. aanwezig was. Hetzelfde resultaat was daar in 1845, den tijd, waarop de Income-tax moest expireren. Bij de indiening van het nieuwe budget erkende Peel dien gunstigen toestand; hij verklaarde, dat de Income-tax had opgehouden te bestaan, en dat de verlenging dier belasting onnoodig was, maar dat hij ze toch voorstelde, om eenige uitbreiding aan de marine te kunnen geven, en verscheidene lasten, die zwaarder drukten dan de Income-tax, te kunnen afschaffen. Behalve afschaffing van regten op ruim 400 geringe artikelen stelde hij

daarom voor de vermindering van de regten op de suiker, de afschaffing van de regten op katoen en glas. Het totale verlies, dat de schatkist daardoor zou lijden, was 3.338.000 £. Het parlement stemde weêr voor den tijd van drie jaar toe, en de resultaten van 1845-6 waren zoodanig, dat wederom tot vermindering van eenige regten overgegaan kon worden niettegenstaande de heerschende aardappelenziekte. In het daaropvolgende jaar vertoonden zich de beginselen van den Ierschen hongersnood, maar toch waren de financiën bij het einde van dat jaar in goeden toestand.

Ongunstig waren echter de vooruitzigten voor het volgende jaar 1847—8. In Ierland heerschte hongersnood, zoodat er tot voorziening in de bestaande ellende eene leening van 8 millioen £. moest gedaan worden; de oogst was slecht geweest, en daarenboven veroorzaakte eene crisis in April, October en November 1847 eene stremming in den handel, die talrijke faillissementen ten gevolge had. Behalve dat alles was Engeland reeds van 1845 af in een' oorlog gewikkeld met de Kaffers, die schatten gouds kostte; een door China verschuldigd oorlogsrantsoen ad 450.000 £. was in Engeland niet ontvangen, en een algemeene vraag om betere kustverdediging uit vrees voor een' Franschen inval eischte voorziening daaromtrent. Het gevolg was dan ook, gelijk verwacht werd, een deficit, dat door Russell (die Peel in den loop van 1846—1847 had vervangen) voor het jaar 1848—9 in het geval, dat de Income-tax niet hernieuwd mogt worden, getaxeerd werd op 8 millioen £, waarvan 1 millioen het gevolg was van een aangevraagd crediet voor den Kaffer oorlog. Door de hernieuwing der Income-tax zou het deficit aanzienlijk verminderd kunnen

worden, maar om het geheel te doen verdwijnen, stelde hij de verhooging tot 1 sch. voor. Ten gevolge van de hevige oppositie tegen dat voorstel, trok Russell het in, en vroeg slechts de hernieuwing der Income-tax ad 7 pence voor den tijd van drie jaar. Hij dacht dan tot evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven te kunnen komen, door vele onkosten voor den Kaffer-oorlog en voor de vergrooting der vloot op het vorige jaar over te brengen, en verder de saldo's van vorige jaren te gebruiken, hoewel hij zeide, ongaarne tot dat middel over te gaan. Dat voorstel werd aangenomen, nadat een amendement van Hume tot verlenging der belasting voor den tijd van één jaar, van Horsman tot het verschillend belasten van renten van kapitalen, en vruchten van arbeid en vlijt, van Hall tot uitbreiding van de belasting ook over Ierland, verworpen was.

Uit een naderen staat der financiën, den 25sten Augustus 1848 overgelegd, bleek de toestand echter gunstiger; eenige bezuinigen, en hogere inkomsten hadden het deficit tot 300.000 £. teruggebracht, en hierin werd na eenige discussiën door schatkistbiljetten voorzien.

Het jaar 1849—50 leverde wederom een voordeelig saldo op; het was in dat jaar, dat het vrije handelssysteem met betrekking tot de koornwetten in volle werking kwam. Het gouvernement wilde het surplus van het volgende jaar aanwenden gedeeltelijk tot vermindering der zegelregten, gedeeltelijk tot stijving der schatkist. Het eerste werd echter niet aangenomen ten gevolge van een amendement van Henry Willoughby. Maar in 1851 wachtten het gouvernement groote moeilijkheden. Voor de derde maal zou de Income-tax ophouden te bestaan, en toch berekende het gouvernement met

inbegrip dier belasting slechts een saldo van bijna 2 miljoen (17 Februarij 1851), hetgeen het voorstelde te besteden tot eene wijziging in de vensterbelasting, tot eene vermindering van de regten op koffij, en op zaden voor den landbouw bestemd, en van het buitenlandsch zegel. Het gouvernement beweerde, de Income-tax niet te kunnen missen, en zeide, dat als er van afschaffing van belastingen sprake was, vele andere belastingen eerder in die termen vielen dan de Income-tax.

In 1848 was in zeker opzigt de toestand van het parlement niet zoo moeilijk geweest, als nu; een krachtig argument voor de hernieuwing der belasting was toen de noodzakelijkheid, niet alleen met het oog op het te kort, maar ook op den moeilijken toestand, waarin Europa zich bevond. Dat argument bestond nu niet in die mate, en daarenboven kon de oppositie het aan Russell niet vergeven, dat hij in 1848 de verhooging der Income-tax tot 1 sh. als noodzakelijk had voorgesteld, en dat hij bij afstemming van dat voorstel terstond een ander middel voordroeg, waardoor hij meende te kunnen voorzien in de uitgaven, welk middel ook werkelijk aan de verwachtingen had beantwoord. Er werden eenige discussiën gevoerd over het streven der Regering, om van de Income-tax eene blijvende belasting te maken, over het onbillijke van de gelijkstelling van alle bronnen van inkomsten, over het wenschelijke, om niet de vensterbelasting, maar de Income-tax te verminderen, maar eindelijk werd een voorstel van Hume aangenomen, om de verlenging der Income-tax voor één jaar toe te staan. De verwachtingen van dat jaar werden meer dan verwezentlijkt, maar de toestand veranderde niets, en nadat Disraëli (toen Kanselier der schatkist) de moeilijkheid

had aangetoond, om door verhooging van in- en uitgaande regten het deficit te dekken, werd de hernieuwing der Income-tax voor den tijd van één jaar toegestaan.

Over het jaar 1853-4 bestond de belasting dus feitelijk niet, en het gouvernement zelf verklaarde bij de indiening van het budget, dat er ernstige bezwaren waren tegen de hernieuwing der Income-tax op den vorigen voet, dat er echter verscheidene wijzingen in de wet werden voorgesteld, ten einde aan de vele klagten te gemoet te komen, dat het die gewijzigde wet aan het oordeel van het parlement onderwierp met een voorstel tot verlaging van de regten op thee en hop. Het budget werd echter verworpen.

Op den 18den April 1853 trad daarop Gladstone op; hij stelde voor, eenige uitbreiding te geven aan vloot, leger en onderwijs, hetgeen bij het blijven bestaan der Income-tax zou kunnen geschieden. Maar de Income-tax had opgehouden te bestaan, en nu vroeg hij, of het parlement die belasting bepaald wilde afgeschaft hebben. Hij verklaarde, dat dit mogelijk zou zijn, en daartoe stelde hij drie equivalenten voor, maar eindigde met te zeggen, dat hij ze onbillijker vond dan de Income-tax. Daarop woog hij hare voordeelen, noemde ze een krachtig hulpmiddel in oorlogstijd, een middel tot handelshervormingen in vreedstijd, waarna hij de hernieuwing voorstelde voor den tijd van zeven jaar; nl. ad 7 pence voor de twee eerste, ad 6 pence voor de twee daaropvolgende, ad 5 pence voor de drie laatste jaren, eindigende dus 5 April 1860.

Belangrijke wijzigingen werden tevens bij dat voorstel in de Wet van 1842 aangebracht; inkomsten tusschen 100 en 150 £ zouden in eene verminderde belasting

deelen, ook over Ierland werd de tax uitgestrekt, en het werd den pachters vergund te bewijzen, dat het bedrag van hun inkomen minder was dan het wettelijke vermoeden.¹⁾ De oppositie tegen dat voorstel rigtte zich om een amendement van Lytton, dat de hernieuwing der Income-tax voor den tijd van zeven jaar en hare uitbreiding onbillijk noemde. Bij de discussiën over dat amendement, vooral gevoerd door Lytton, Cobden, Disraëli en Henley, kwam het geheele systeem der belasting ter sprake. Eindelijk werd het verworpen met eene meerderheid van 71 stemmen, en daarop volgde de aanneming van het voorstel van het gouvernement.

In de uitgaven over 1853—4 werd dan ook voorzien; maar het volgende jaar was de Krim-oorlog ophanden, en uitbreiding van leger en vloot waren daar een noodzakelijk gevolg van, en om zulks te kunnen doen, stelde Gladstone de verdubbeling der Income-tax voor een half jaar voor, hetgeen echter nog niet voldoende bleek, daar reeds den 8sten Mei 1855 een suppletoir budget werd ingediend ten bedrage van 6.850.000 £. hetgeen gedekt zou kunnen worden door verdubbeling der Income-tax ook voor het tweede halfjaar, door eene vermeerdering van de regten op Iersche en Schotsche dranken, op de beste suikersoorten, en op mont. Daar die verhoogde belasting nog niet terstond gëind zou kunnen worden, stelde Gladstone daarenboven voor, om tot eene uitgifte van schatkistbiljetten ten bedrage van 6 millioen gemagtigd te worden. Dit alles verkoos hij boven

---

1) De Wct van 1842 nam aan, dat een zeker gedeelte van de pacht de winst der pachters uitmaakte.

leeningen. Na eenige discussiën, waarin voornamentlijk behandeld werd, wat in deze omstandigheden beter was, het sluiten eener leening, dan wel het heffen van hoogere belastingen, werd het voorstel van het gouvernement verworpen.

In dat jaar trad Gladstone af, en Sir George Lewis diende het budget over 1855—6 in. Het deficit van het vorige jaar was gedekt door de uitgegeven Schatkistbiljetten, maar wederom was er ten gevolge van de uitgaven ten behoeve van den Krim-oorlog een deficit, dat op 23 millioen £. geraamd werd. Ten einde hierin te voorzien, stelde het gouvernement eene leening van 16 millioen £., hoogere belastingen op suiker, koffij, thee, Schotsche en Iersche dranken, uitbreiding der zegelwet, en vermeerdering der Income-tax met 2 pence, eindelijk uitgifte van Schatkistbiljetten ten bedrage van 3 millioen £. Dit was nog niet voldoende; in Augustus moesten wederom Schatkistbiljetten ten bedrage van 4 millioen £. worden uitgegeven, en in Februarij 1856 nam men nogmaals zijne toevlugt tot eene leening van 5 millioen £.

Bij de indiening van het budget over 1856—7 was de Krim-oorlog geëindigd, en kon er een overzicht gegeven worden van de kosten van dien oorlog. Zij bedroegen 76 à 77 millioen £. waarvan 40 millioen was opgebracht aan hoogere belastingen, 33 millioen door vermeerdering van de gevestigde en vlottende schuld, en het overige door de saldo's van vorige gunstige jaren.

Wanneer nu echter de verhoogde regten op koffij, thee, suiker en mout zouden blijven bestaan, en de Income-tax tot een bedrag van 1 sh. 4 pence zou geheven worden, wees het tegenwoordige jaar nog een tekort aan van ruim 10 millioen £. dat gedekt zou worden door

eene nieuwe leening van 5 millioen, door het restant der in Februarij aangegane leening, en eindelijk zoo noodig door Schatkistbiljetten. Disraëli en Gladstone verhieven daarop hunne stem, stelden vele bezuinigingen voor, en noemden dit het eenige middel, waardoor 's lands financiën te redden waren, maar het voorstel van het gouvernement werd aangenomen.

Ten einde voor het vervolg in de uitgaven te voorzien, stelde het gouvernement voor, om de Income-tax tot 1860 te behouden ten bedrage van 7 pence, en tevens de regten op suiker en thee hooger te stellen dan in 1853, maar lager dan gedurende den oorlog.

Daarop vroeg Disraëli eene opgave van de juistheid der berekeningen, en de verzekering, dat uit die opgave blijken zou, dat men in 1860 veilig de Income-tax kon afschaffen. Die inlichtingen werden gegeven, maar Disraëli trok daaruit integendeel het besluit, dat als de uitgaven bleven op den voet van 1857, men in alle volgende jaren voor een tekort zou staan, en dat het behoud der Income-tax tot het voorgestelde bedrag onnoodig was, als de uitgaven op den voet van 1853 werden teruggebracht. Hij stelde daarop voor, dat het parlement een comité zou benoemen, om de Staatsuitgaven aan een opzettelijk onderzoek te onderwerpen. Dat voorstel werd verworpen, maar ten gevolge van eene verschillende zienswijze van het parlement en het gouvernement omtrent China, vroeg de regering voorloopig slechts de vaststelling van de verschillende belastingen voor den tijd van één jaar.

Het jaar 1858—9 eischte grooter uitgaven voor het leger en de vloot ten gevolge van een' oorlog in China en een opstand in Indië; volgens de wet van 1853 moest

de Income-tax ad 5 pence geheven worden, maar dan zou er een tekort zijn van omstreeks 4 millioen, waarvan echter $3\frac{1}{2}$ moest toegeschreven worden aan delging van schuld tijdens den Russischen oorlog aangegaan. Het was hier dus de vraag, of men die schulddelging zou uitstellen, dan wel hooger belastingen heffen. Tot het eerste werd besloten, en in het nog overblijvende tekort voorzien door verhooging van den accijns op Iersche spiritualiën.

Het resultaat was beter, dan men verwachtte; er bleef een batig saldo over, waarop men echter voor 1859—60 niet mogt rekenen ten gevolge van de uitbreiding van het krijgswezen, waartoe Engeland verplicht was met het oog op oorlogstoerusting van de zijde van Frankrijk. Daarom stelde Gladstone voor, om de regten, door de mouters verschuldigd, vroeger te innen, en de Income-tax met 4 pence te verhoogen, onder dien verstande, dat de geheele verhooging in het eerste halfjaar zou geind worden.

In den loop van het jaar 1860 werd een handelsverdrag met Frankrijk gesloten, hetgeen eene vermindering van de belasting van vele Fransche producten ten gevolge had. Dit veroorzaakte met de afschaffing van de regten op vele andere, vooral voedingsartikelen, voor 1860—1 wederom een tekort, dat gedekt werd door de vroegere betaling van den accijns op hop en mout, en door de heffing der Income-tax ad 10 pence.

Bij het einde van het jaar bleek het echter, dat de verwachtingen teleurgesteld waren; zware uitgaven ten behoeve van den oorlog in China, die slechts gedeeltelijk hadden kunnen worden gedekt door eene verhooging van de regten op sterke dranken, veroorzaakten een tekort van $2\frac{1}{2}$ millioen.

Toch kon voor 1861—2 het regt op papier worden afgeschaft, en de Income-tax tot 9 pence verminderd worden, tot welk bedrag zij ook voor het volgende jaar geheven werd, terwijl zij over 1863—4 reeds tot het oude bedrag van 7 pence kon geheven worden. Die beide laatste jaren leverde goede resultaten, niettegenstaande ruim 4 millioen £. gebruikt was tot delging van gevestigde en vlottende schuld.

Over 1864—5 is de belasting tot een bedrag van 6, over 1865—6 tot een bedrag van 4 pence geheven in verband met nieuwe schulddelging en vermindering van de regten op de thee. Bij gelegenheid van de indiening van het laatste budget sprak het gouvernement openlijk uit, dat het zijn plan was, om de Income-tax tot een matig bedrag in de rij der belastingen als blijvend te beschouwen, dat het daarom de Income-tax tot zulk een laag bedrag voorstelde, opdat wanneer het Parlement ze wenschte te behouden, haren druk weinig gevoeld zou worden; wanneer daarentegen de afschaffing verlangd werd, zou dit om dezelfde reden gemakkelijker kunnen geschieden.

Wij hebben getracht, in korte trekken de geschiedenis der Engelsche Income-tax weer te geven, en hebben gezien, dat zij meer en meer den aard eener blijvende belasting heeft verkregen, hetgeen ten laatste door het gouvernement zelf gezegd is. Toen zij in 1842 werd aangenomen, was zulks geenzins het geval, en velen zouden nooit hunne stem vóór de invoering hebben gegeven, wanneer zij niet geweten hadden, dat de belasting toch in 1845 zou afgeschaft worden.

Er bestaat echter een groot verschil tusschen de invoering in 1842, en de laatste hernieuwingen; in het eerste

jaar zag het parlement geen ander redmiddel, en was het bovendien nog onbekend met den druk der Income-tax. Anders echter in 1845; toen erkende Peel, dat de hernieuwing onnoodig was, maar dat hij ze wenschte, om voort te kunnen gaan op den ingeslagen weg van handelsvrijheid. Wanneer het parlement in dat geval dus de hernieuwing toestaat, nu het in de gelegenheid is geweest, om gedurende drie jaar den druk der Income-tax te voelen, dan is het duidelijk, dat het die belasting, minder bezwaarlijk vindt dan het vorige handelssysteem. Hetzelfde merken wij op bij de hernieuwing in 1853, en in die der jongste jaren.

En de twee resultaten, die voornamentlijk beoogd werden met de invoering, zijn ten volle bereikt. Het evenwigt tusschen de Staatsinkomsten en uitgaven is hersteld, en de handel bevrijd van de knellende banden, die hem drukten.

Wat het eerste betreft, het is niet te ontkennen, dat er na 1842 herhaaldelijk deficits zijn geconstateerd, maar dit vond grootendeels zijne aanleiding in de herhaalde oorlogen, waarin Engeland gewikkeld was, en toch zal het weinig voorkomen dat een staat van een bedrag van 77 à 78 millioen £. buitengewone uitgaven, voor een oorlog gevorderd, 40 millioen £. kan betalen uit belastingen, die wel eenigzins, maar toch weinig verhoogd zijn. Engeland deed zulks tijdens den Russischen oorlog in 1856. Reeds in 1846 werd de in dat opzigt weldadige werking der Income-tax gevoeld: bij de indiening van het budget over 1845-6 bleek het, dat sints 1842 niettegenstaande de afschaffing van vele drukkende lasten het kapitaal der schuld met 7, het bedrag der schatkistbiljetten met 4, de jaarlijksche schuldenlast met $1\frac{1}{2}$ mil-

lioen £ verminderd was. Het bedrag der afgeschafte belastingen in dien tijd had ruim 8 millioen bedragen, terwijl de Income-tax slechts 5.624.000 £ opbragt. In 1842 waren nog 1052 artikelen aan in- en uitgaande regten onderworpen; in 1860 was dit slechts met 48 het geval, waarvan 15 een aanzienlijk bedrag in de schatkist stortten.

En dat het tweede doel, waarmede de Income-tax is ingevoerd, nl. uitbreiding van den handel, bereikt is, blijkt ten duidelijkste uit de verbazende toeneming van het onder schedule D. belaste inkomen. Die toename bedroeg van 1850—58 niet minder dan $22\frac{1}{2}$ millioen l. hetgeen echter gedeeltelijk moet toegeschreven worden aan de in 1853 ingevoerde maatregel van de belasting van elk inkomen boven 100 £, maar blijkens de statistieke opgaven van in- en uitvoer, toch grootendeels een gevolg is van den meerderen handel. Voor de volgende jaren bedroege die toeneming gemiddeld 1.600.000 £. Wanneer men dus in 't oog houdt, wat door de Income-tax tot stand is gebragt, dan gelooven wij, dat de Engelschen zich over haren last niet te beklagen hebben. The Economist van 16 Julij 1859 zegt zelfs, dat het moeijelijk zou zijn, om iets aan te wijzen, dat zooveel voordeel bewezen heeft aan het land, en voornamentlijk aan den koopmansstand, die zoozeer over haren onbillijken druk klaagt, als juist de maatregel, die deze belasting in plaats stelde voor anderen van een indirect karakter, welke zwaar drukken op handelaar en consument. ¹⁾

1) Zie meer hieromtrent bij:

Northcote: Twenty years of financial policy London 1862.

Gladstone's Financial statements.

R. Dudley Baxter, National Income.

Na Engeland vindt men de meest uitgebreide toepassing van de inkomsten- of kapitaalbelasting in verschillende Duitse staten. Het oudste voorbeeld daarvan vinden wij in Bremen, alwaar sinds 1730 eene kapitaalbelasting eene gewone bron van inkomsten is, wanneer de staatsbehoefden dit vereischen. Van dit genoemde tijdstip af tot 1863 toe hadden 93 zulke heffingen plaats. Zij werden daar onder geheel eigenaardige omstandigheden ten uitvoer gebracht. Het minimum, waarbij de belasting begon, was 3000 thalers, en nu was er bepaald, dat ieder belastingschuldige de belasting van dat bedrag in de schatkist zou storten, terwijl het door hem meer verschuldigde, zonder dat iemand contrôle uitoefende, gestort werd naar eigen taxatie. Het bedrag van de te betalen belasting was dus geheel en al aan de eerlijkheid van de burgers overgelaten en levert echter, wanneer men de statistieke opgaven van het belaste vermogen nagaat, goede resultaten op. Van 1730—1740 was een vermogen van 10.694.150 thalers belast, en van toen af aan is er eene gemiddelde jaarlijksche toename van ruim 8%, zoodat het belaste vermogen in 1863 bijna 127½ miljoen bedroeg. De eenige belangrijke vermindering, die het belaste vermogen in den loop van die 134 jaren onderging, was van 1810 tot 1820, in welk tijdsverloop eene vermindering blijkt van 5½ miljoen thalers, ongetwijfeld de gevolgen van de oorlogen van het eerste Fransche keizerrijk.

In verschillende andere Duitse staten is eene belasting van het inkomen ingevoerd; in Saksen-Weimar b.v. wordt zij geheven tot een bedrag van 3,33% (12 penningen van den thaler). Aldaar bestaan twee wijzen van taxatie; de traktementen en pensioenen, uit rijks- of ge-

meentekas voortvloeiende, de lijfrenten, interessen van kapitalen, en dividenden van actiën worden door den belastingschuldige opgegeven. Maar de inkomsten van handel en nijverheid, de voordeelen van pachters, en de opbrengst van den grond worden geschat door de ambtenaren van het gouvernement. De belasting van die tweede categorie wordt bij wijze van repartitie geheven.

In Pruisen bestaat sinds 1851 een einkommensteuer tot aanvulling van eene reeds bestaande classensteuer, welke de inkomsten beneden 1000 thalers treft. Die Pruisische wet heeft verschillende cathgoriën ingevoerd met een minimum en een maximum, en alle in dezelfde cathgorie vallende personen gelijkelijk belast. Vooral bij de grootere inkomsten, waar ook het verschil tusschen maximum en minimum het grootste is, kan dit aanleiding tot onbillijkheid geven.

De taxatie geschiedt geheel en al van Staatswege door eene commissie voor één derde bestaande uit leden van de vertegenwoordiging van het kiesdistrikt, en voor twee derden uit belastingschuldigen, vallende onder het bereik der einkommensteuer. De belasting bedraagt 3%.

In Oostenrijk is den 29sten October 1849 eene inkomstenbelasting ingevoerd. Zij belast de inkomsten uit vaste goederen door verhooging der grondbelasting met ongeveer $\frac{1}{3}$, der aan de patentbelasting onderworpen bedrijven, benevens de inkomsten uit mijnen en pachten, met 5% van het zuivere inkomen, die van de niet in de patentbelasting vallende beroepen en bedrijven met eene progressieve belasting van 1—10%, en de renten van schulden en lijfrenten met 5%. De aangifte der belastingschuldigen is de basis van belastingheffing, echter met contrôle van wege het gouvernement.

Vele andere Duitsche staten hebben het beginsel der inkomsten-belasting in hunne wetgeving opgenomen; daar zij echter in bijzonderheden herhaaldelijk afwijken, hebben wij alleen een kort overzicht van de voornaamste gegeven.

Een voorbeeld van een land, waar de invoering van eene belasting op deze of gene bronnen van inkomsten herhaaldelijk te vergeefsch beproefd is, vinden wij in Frankrijk. Den 20sten April 1848 schreef het voorloopig gouvernement eene belasting van 1% uit van het kapitaal der hypothecaire schulden, maar ten gevolge van de tegenkantingen welke die maatregel verwekte werd den 15den Julij reeds eene wijziging voorgesteld, betrekkelijk eenige te verleenen vrijstellingen, en aanneming van de basis der belasting op $\frac{1}{5}$ van de interessen der schuld.

De constituerende vergadering ging echter verder, en stemde de geheele heffing van de belasting op renten van hypothecaire schulden met eene meerderheid van 19 stemmen af.

Daarop volgde den 4den Augustus een nieuw voorstel tot belasting van de renten van roerende kapitalen. Zij zou ten bedrage van 2%, en bij wijze van repartitie geheven werden. De Commissie, die daarover rapport zou uitbrengen, wilde echter heffing bij wijze van quotiteit ten bedrage van 3%, vrijstelling van de winsten door landontginning gemaakt, aftrek van schulden, en vrijstelling van geringe inkomsten. Daarop werd ook dit voorstel ingetrokken en een nieuw ingediend door den toen opgetreden minister Passy op den 9den Augustus 1849. Daarbij werd eene algemeene inkomsten-belasting ten bedrage van 1%, en bij wijze van quotiteit geheven, voorgesteld, en geene vrijstelling aan geringe

fortuinen verleend, terwijl de verklaring van den belasting-schuldige de grondslag der belasting zou zijn. Dit voorstel trof echter hetzelfde lot als de vorige; de heer Fould, opvolger van den inmiddels afgetreden minister Passy, meende hetzelfde doel te kunnen bereiken door eenige wijzingen in de bestaande belastingen. Na dien tijd is er in Frankrijk geen voorstel tot heffing eener algemeene inkomsten-belasting gedaan. ¹⁾

---

1) *Mélanges d'Economie politique et de finances* par Léon Faucher, Paris 1856.

HOOFDSTUK IV.

BLIK OP NEDERLAND, MET BETREKKING TOT DE INKOMSTEN-BELASTING.

Gedurende de laatste tijden van de grafelijke regering, en inzonderheid onder de republiek, hadden onze voorvaderen menigvuldig gelegenheid, om met eene inkomstenbelasting kennis te maken. Herhaaldelijk werd zij naar mate van de behoefte toegepast, en geheven tot een bedrag van den honderdsten, tweehonderdsten, somwijlen zelfs slechts tot het bedrag van den duizendsten penning. De gematigdheid, waarmede in 't algemeen die hofvingen plaats vonden, de welvaart, die onze republiek genoot, waren echter zoovele redenen, om die belasting weinig drukkend te maken.

Daar barst echter de omwenteling van 1795 uit; de Franschen bezetten ons land, en eischen o. a. eene vergoeding van 100 millioen gulden voor de door hen gemaakte onkosten. De nationale vergadering, tevens ons

financie-wezen op goede grondslagen willende vestigen, besluit tot het heffen van inkomsten-belastingen, en brengt zulks herhaaldelijk ten uitvoer. Reeds vóór de vestiging der ondeelbare en vereenigde Republiek had zulks plaats. Toen echter werden die lasten opgelegd aan iedere provincie afzonderlijk; in Holland b. v. werd in 1796 eene heffing van de revenuen der ingezetenen uitgevaardigd ten bedrage van 3% voor de laagste, en 37½ % voor de hoogste klasse. Ook de andere provinciën deelden gedurende dat jaar in dergelijke belastingen. Na de aanneming van de constitutie van 1798 werden de lasten gelijkelijk over de geheele Republiek verdeeld. Het beginsel, waarvan men daarbij uitging, was het treffen van alle inkomsten en bezittingen, die niet uitsluitend in de eerste levensbehoeften voorzagen. De belastingschuldigen moesten beëcdigde opgaven omtrent hun vermogen of inkomen verstrekken; deze werden aan het onderzoek van Commissarissen onderworpen, die het recht hadden, om nadere verklaring van de declarant te eischen, en dezen te beboeten, als hij weigerde, inlichtingen te geven.

Den 22sten September 1798 werd daarop eene belasting van 3% uitgeschreven van alle inkomsten boven f 600. Nog in hetzelfde jaar had eene heffing plaats van 4% van alle bezittingen boven de waarde van f 500, van 5% van kleinere, en van 10% van grootere inkomsten, terwijl gedurende 25 jaar 3% van alle inkomsten zouden geheven worden. Den 15 Maart 1800 werd er tegen receptissen rentende 3% eene geldheffing van de bezittingen ten bedrage van 3% uitgeschreven, in verband met eene progressive belasting op de inkomsten van 2 tot 7%, terwijl de in 1798 bepaalde be-

lasting tot 4°/_o, en in 1801 zelfs tot 5°/_o verhoogd werd. In 1802 werden de bezittingen wederom met 4°/_o, de inkomsten met 16°/_o belast, te betalen in acht jaarlijkse termijnen, terwijl in het volgende jaar nog eene buitengewone belasting van 2°/_o op de bezittingen geheven werd. De laatste belasting van dien aard is den 9 Julij 1804 uitgeschreven. Zij bedroeg 2°/_o van de bezittingen, en nam voor de belasting der inkomsten eene progressie aan, die de laagste klasse met 1°/_o, de hoogste met 20°/_o belastte.

Deze zijn de voornaamste inkomsten-belastingen, die tijdens het bestaan der Bataafsche Republiek geheven zijn. De redenen echter, die ze gedurende vorige eeuwen weinig drukkend maakten, bestonden niet meer. De handel stond stil ten gevolge van de binnenlandsche verdeeldheden, en den oorlog met Engeland, hetgeen natuurlijk eene mindere welvaart van de geheele bevolking ten gevolge had. Velen waren niet ingenomen met den nieuwen staat van zaken, en droegen dus ongaarne iets bij, om dien toestand te helpen schragen. Daarenboven waren die belastingen drukkend en zwaar, als men in aanmerking neemt, hoe dikwijls zij in den loop van weinige jaren soms zelfs tot een aanzienlijk bedrag geheven werden. Voegt men daar nog bij de sterke progressie, die bij de heffing van vele dier belastingen plaats vond, dan kan het ons niet verwonderen, dat die heffingen gehaat waren, en als een schrikbeeld in de geschiedrollen opgeteekend staan. Het werd daarom ook vrij algemeen als een zegen beschouwd, dat die directe belastingen in 1805 plaats moesten maken voor de accijnsen en het zegel, door den minister Gogel tot herstel der financiën ingevoerd.

Sints dien tijd kennen wij geene algemeene inkomsten-

belasting; alleen de inkomsten, uit handel en nijverheid voortvloeiende, worden door de wet van 21 Mei 1819 (Stbl. no. 34) door een patentregt getroffen. Die wet verdeelt de verschillende beroepen, onder haar bereik vallende, in tabellen, bij welke verschillende regelen worden opgeheven, om tot het belastbaar inkomen te geraken, en neemt dan een maximum aan, waarboven geene hoogere belasting mogelijk is.

De patentwet belast echter niet alle bedrijven, die werkelijk tot handel of nijverheid behooren; de landbouwers b. v. treft zij niet, terwijl zij andere beroepen en betrekkingen, die eigenlijk niet onder die cathogorie vallen, b. v. procureurs, notarissen, geneeskundigen, zaakwaarnemers, belast.

Geene andere inkomsten worden door eenige belasting getroffen; wel hebben wij ook de grondbelasting, die ongetwijfeld bij hare primitieve invoering eene inkomsten-belasting was, maar deze heeft dat karakter verloren, sinds alle eigendommen in andere handen zijn overgegaan.

Sints dien tijd is die belasting eene grondrente geworden, daar de koopprijs natuurlijk van toen af aan zooveel minder is geworden, als de gekapitaliseerde grondbelasting bedraagt.

Eene poging, om nog eene belasting van eene zekere bron van inkomsten in te voeren, is in 1851 te vergeefsch beproefd. Den 24sten September van dat jaar diende de Regering (toenmaals was Mr. P. P. van Bosse Minister van Financiën) een wetsontwerp in ter belasting van de renten van roerende kapitalen, niet gestoken in eenigen tak van nijverheid, aan patentregt onderworpen.

De belasting zou 3°/_o bedragen, waarvan de inschrij-

vingen op het grootboek ten name van weduwen-, weezen-, lijfrenten- en pensioenfondsen, kerkelijke en armbesturen, en dergelijke inrigtingen, benevens die ten name van vreemdelingen hier niet woonachtig, zouden vrijgesteld zijn. De belasting van de Nederlandsche effecten, van provinciale of kerkelijke geldleeningen zouden bij het uitbetalen der coupon worden ingehouden, terwijl de inkomsten uit vreemde effecten op een onderteekend biljet moesten gedeclareerd worden, op straffe van aanslag door de autoriteit. Die aangiften zouden dan onderzocht worden door eene commissie, bestaande uit het hoofd van het gemeentebestuur, twee leden van den stedelijken raad en twee Rijksambtenaren. Aan die commissie werd de bevoegdheid toegekend, om de aangiften te doen beeëdigen, of anders ambtshalve te verhoogen. Tegen die verhooging kon de belastingschuldige opkomen bij gedeputeerde Staten, die bewijzen, of beeëdiging der aangifte mogten vorderen.

Uit de bij dat wetsonderwerp ingediende memorie van toelichting bleek, dat het de bedoeling der Regering was, om ons belastingstelsel te verbeteren, niet om hogere lasten op te leggen; daar 's lands financiën in voldoende toestand verkeerden. Om daartoe te geraken, stelde zij vele wijzigingen in dat stelsel voor, bestaande in afschaffing van den accijns op de brandstoffen, vermindering van tonnegeld, verbetering van de wetten, waarbij de heffing van accijns op zout en suiker was bevolen, in herziening van de wetgeving betrekkelijk den vrijdom van gedistilleerd, het zegel en patent.

Verder achtte de Regering de invoering eener algemeene inkomsten-belasting hier te lande niet wenschelijk, te meer omdat verschillende inkomsten reeds belast waren

of door het patentregt, of door de grondbelasting, die wel eenigzins het karakter van grondrente heeft verkregen, omdat zij in alle gevallen tot hetzelfde bedrag wordt geheven, maar die toch inkomsten belast. De Regering meende ten gevolge van dat voorstel twee millioen gulden belasting te kunnen innen. De rente der Staatschuld toch bedroegen *f* 32,000,000 de renten door gemeenten, provinciën, kerkbesturen, enz. betaald *f* 2.500.000, de dividenden der naamlooze maatschappijen *f* 3.500.000, terwijl onze nationale Rijkdom in vreemde effecten volgens taxatie ongeveer *f* 750 millioen, rentende *f* 30 millioen zou bedragen. De commissie van rapporteurs, bestaande uit de Heeren Blussé, Storm van 's Gravesande, van Zuijlen van Nyevelt, van Hall en Dirks, zond den 6den November 1851 een nota van bedenkingen van den volgenden hoofdinhoud. De commissie begon met zich de vraag voor te stellen, of ons belastingstelsel radicale hervorming eischte, waardoor zij dan bedoelde afschaffing van bijna alle accijnsen, en van het patentregt, en vervanging van al die belastingen door eene inkomsten-belasting. Die vraag werd eenparig ontkennend beantwoord. Vier der leden erkenden dat ons belastingstelsel hervorming eischte, dat sommige belastingen afgeschaff dienden te worden, als men ze door betere kon vervangen, en niet door andere, die ten gevolge van hare nieuwhed drukkender waren dan de oude, maar dat radicale hervorming onnoodig was noch uit hoofde van de hooge perceptie-kosten, noch uit hoofde van den verschillende aard der belastingen, en dat door de afschaffing van bijna alle accijnsen het beginsel, dat iedereen in de Staatsbehoeften moet bijdragen, uit 't oog zou verloren worden.

Alle leden der commissie wilden echter omtrent den aard en de strekking van ons belastingstelsel bij het gouvernement gevestigde denkbeelden, en betreurden het, dat dit sinds 1848 niet het geval was, daar de minister vroeger de afschaffing van den accijns op de rogge, het schapen- en varkensvleesch had voorgesteld, en nu de brandstoffen bevrijden wilde van den accijns, terwijl het aanhangig voorstel het derde voorstel omtrent eene inkomsten-belasting is, alle drie op verschillende grondslagen rustende. De commissie zag dan ook liever eene matige belasting op de koffij, de successie in de regte lijn, en op goederen in de doode hand. Daarop tot de beschouwing van het voorgestelde equivalent overgaande, beschouwde zij dit, om te beoordeelen of het goedkeuring verdiende, 1° van de grondwettige zijde, 2° uit het oogpunt van de lessen der staathuishoudkunde, 3° uit het oogpunt van het nationaal belang.

Wat het eerste punt betreft, merkte de commissie op dat a. 173 Gr. de nakoming van de verbindtenissen van den staat tegenover de schuldeischers waarborgt en dat hierop noch regtstreeks, noch zijdelings inbreuk mogt gemaakt worden. Dit voorstel deed zulks echter, en wel vooreerst ten opzichte van de vreemdelingen, hetgeen te meer te verwonderen was, daar de Regering zelf het beginsel van vrijstelling van de vreemdelingen huldigde daar zij vrijstelt de ten name van vreemdelingen genomen inschrijvingen op het grootboek. Dit wordt echter niet uitgestrekt tot alle effecten daar, ten opzichte van sommige geene inschrijving is toegelaten. Wat de overige effecten betreft, zou des noods die inschrijving kunnen plaats hebben, hoewel dit een onregtvaardige dwang en een last voor de circulatie zou zijn. Ook

met opzigt tot de Nederlanders schoon het onbillijk, als alleen eene enkele bron van inkomsten treffende; in het stelsel van eene algemeene inkomsten-belasting zou het goed zijn, maar door alleen op de renten der staatsschuld te korten, zou een partieel staatsbankroet ontstaan.

De staathuishoudkunde leerde volgens het gevoelen der commissie, dat ieder betalen moest naar evenredigheid van zijn inkomen; door het ingediende voorstel echter werd er slechts ééne klasse, nl. de renteniers getroffen, want noch de inkomsten uit onroerende goederen, noch die uit plaatsing van kapitalen in nijverheid, noch die uit ambten en pensioenen waren hierin begrepen. Grondbelasting toch is eene grondrente geworden, en de nijverheid wordt wel door het patentregt getroffen, maar dit bedraagt in den regel minder dan 3%, en bij eene inkomsten-belasting zou men op het patentregt acht kunnen slaan. De inkomsten der landbouwers zijn geheel en al onbelast. In de afdeelingen was opgemerkt, dat men de renteniers moest treffen, omdat deze niets betaalden. Daartegen kon echter (zoo meende de commissie) met regt worden aangevoerd, dat zij gedeeld hebben in reductiën van renten, en tierceringen; dat er van hunne nalatenschap evenveel successie betaald moet worden, als van elke andere. Daarenboven is ons belastingstelsel zoodanig ingerigt, dat de vertering belast is; eene nieuwe belasting zou dus treffen, hetgeen opgelegd wordt, en daardoor de vorming van nieuwe kapitalen beletten. Onevenredig zwaar zou daarenboven die belasting drukken op hen, die effecten beleend hebben; b. v. iemand, die een kapitaal van f 10,000 heeft, trekt daarvan à 4% f 400;

heeft hij echter daarvan *f* 8000 beleend, dan moet hij daarvan *f* 320 afstaan, en toch de volle belasting van *f* 12 betalen, die voor hem dus 15% zou bedragen. Door het aannemen van twee categorieën, waarvan de eerste belasting betaalt door inhouding bij de rentebetaling, de tweede naar de eigen aangifte, was men in 't bezwaar vervallen, dat die aangifte niet gecontroleerd kan worden. Het is toch denkbaar, dat medeburgers elkanders vermogen kunnen schatten, maar niet dat zij weten, welk gedeelte daarvan in vreemde fondsen belegd is. Eene belasting op de renten zou eene kapitaalvermindering ten gevolge hebben voor onze effecten, maar niet voor de vreemde, daar deze laatste voor den vreemdeling dezelfde waarde behouden als vóór de belasting. Eindelijk zou door de afhouding bij de rentebetaling elk inkomen, ook het geringste, getroffen worden.

Ook in het nationaal belang achtte de commissie de belasting niet wenschelijk, omdat het crediet van den staat zodoende benadeeld zou worden. Niemand zou toch gelooven aan de zekerheid, dat de belasting later niet verhoogd zou worden: ja, de commissie vond zelfs aanleiding, om te veronderstellen, dat dit in het plan der Regering zou liggen, omdat eene zinsnede in de Memorie van toelichting inhield, dat als het beginsel van uitbreiding van directe belastingen wenschelijk bleek, later meer regtstreeks van alle inkomsten eene bijdrage zou kunnen gevorderd worden. Het uitzigt op eene gunstige gelegenheid tot conversie, hotwelk nu bestaat, zou waarschijnlijk vernietigd worden ten gevolge van de verhooging van den rente-standaard.

Om die redenen werd het equivalent op de voorgedragen wijze ondoelmatig geacht.

Op den 26sten Januarij 1852 kwam daarop de memorie van beantwoording van den minister van Financiën in; hij verklaarde, met genoegen te vernemen, dat ook de commissie van oordeel was, dat ons belastingstelsel hervorming eischte, maar verdedigde zich tegen het verwijt van stelselloosheid. Het voorstel toch in 1848 gedaan, was eene belasting op de bezittingen, waarmede de inkomsten uit ambten, wachtgelden en pensioenen voor ééns werden gelijkgesteld, en die belasting moest daarenboven slechts dienen tot dekking van het tekort van 1848. In 1849 is er wel een voorstel tot belasting van de inkomsten gedaan, maar ook toen is er gelet op den verschillenden aard dier inkomsten, en op de omstandigheid, of zij reeds getroffen werden. Het tegenwoordige voorstel is eene renten-belasting; de accijns op de koffij is zoo impopulair, dat de Regering de wet van 3 Junij 1830, waarbij hare heffing toegestaan was, niet heeft ingevoerd, en de uitbreiding der successie tot in de regte lijn, in 1842 voorgesteld, is toen eenparig door de Kamer verworpen.

De opmerkingen van de commissie hadden een gewijzigd voorstel ten gevolge; daarbij stelde de Regering voor, om den aanslag te regelen naar de aangiften der belastingschuldigen, die dan door eene beëdigde commissie, zamengesteld even als de vroeger bedoelde, zouden beoordeeld worden, onder dien verstande, dat zij verplicht zou zijn, om $\frac{1}{20}$ der aangiften, door het lot aangewezen, te doen beëdigen. De Regering moest echter erkennen, dat hierbij meer moeilijkheden zouden voorkomen; er zou nl. minder zekerheid voor het gouvernement zijn, en meer verplichting voor den belastingschuldige, om zijn vermogen open te leggen.

Wat het tweede punt betreft, de Regering heeft dit voorstel gedaan, omdat alle andere inkomsten min of meer door belasting getroffen worden. De grondbelasting is toch eene grondrente, waarvoor de eigenaar aansprakelijk is, of zijne pachters betalen of niet, of de oogst goed of slecht is, en dus in elk geval een last. Daarenboven moet er bij elke verandering van eigenaar ruim 6% betaald worden. De Regering achtte de nijverheid beter door een patentregt te kunnen belasten, omdat daarvoor geene opgave van het zuivere inkomen noodig is, en meende, dat ook de pachters gedeeltelijk de grondbelasting dragen. De traktementen der ambtenaren zijn over het algemeen te klein, om ze billijkerwijze te kunnen belasten, en daarenboven aan inhoudingen voor het pensioenfonds onderworpen.

Verder merkte de Regering aan, dat in de leening van 1844 ook door grondeigenaars voorzien is, dat tegenover conversiën, die renteniers kunnen treffen, oorlogsrampen, overstromingen en veepest staan, die den grondeigenaar treffen. Het gouvernement erkende, dat de accijnsen en het personeel eene belasting op de verteringen zijn, maar ontkende zulks ten opzichte van zegel- en registratieregten, en van het patentregt. Het is van belang, dat nieuwe kapitalen zich vormen, maar wáár dit geschiedt, is in zekeren zin onverschillig; worden door de afschaffing van accijnsen mindere klassen gebaat, dan vormen kapitalen zich daar. En dat conversie onmogelijk zou zijn, ontkende de Regering, door te wijzen op Engeland, waar zij na de invoering der Income-tax tot stand is gebragt.

Daarop werd den 18den Februarij 1852 eene nieuwe nota van bedenkingen gezonden, waarin eenige onderge-

schikte punten behandeld werden; deze werd den 21sten Februarij beantwoord, waarop de commissie den 28sten dier maand verslag deed, waarbij echter behalve de in de nota's ontwikkelde bedenkingen, bijna alleen opmerkingen betreffende de redactie te sprake kwamen.

Den 8sten Maart werden de beraadslagingen over het wetsontwerp geopend. De hoofdargumenten van hen, die hunne stem vóór het ontwerp motiveerden, waren de volgende. In de eerste plaats grondden zij de wenselijkheid der belasting van bedoelde renten op de omstandigheid, dat deze tot nog toe vrij van elken last waren geweest, dat de renteniers wel is waar gedurende den Belgischen opstand en nog later de Regering krachtig hadden bijgestaan, maar dat eigenbelang, en niet vaderlandsliefde de aanleiding tot die hulp was geweest. Ten andere, dat de vrijstelling der renteniers strijdt tegen a. 172 Gr. hetwelk geen privilegie op het stuk van belastingen toestaat, en eindelijk dat het doel, hetwelk door deze wet bereikt zou kunnen worden, nl. afschaffing van eenige drukkende accijzen, in het belang van de volkswelvaart wenschelijk is.

De oppositie rigtte zich grootendeels tegen de wijze van uitvoering der belasting; voornamentlijk de verpligte bēecdiging van $\frac{1}{20}$ der aangiften was een punt van heftige bestrijding, daar de vermeerdering van de gevallen van eedsaflegging den eerbied voor den eed moest verminderen, en daardoor nadeelig op de zedelijkheid werken. Waar het beginsel der wet bestreden werd, was het op grond van a. 173 Gr. dat de vervulling van de verbindtenissen van den Staat aan zijne schuldeischers waarborgt. Velen achtten daarenboven de aanneming van het wetsontwerp niet wenschelijk, omdat het met het

oog op 's lands financiën onnoodig was, nieuwe bronnen van belastingen te scheppen, omdat conversiën van de renten der Staatsschuld onmogelijk zouden worden, en omdat het ruwe inkomen zonder aftrek van schulden als grondslag der belasting werd aangenomen. Over het algemeen stemden echter de Staten-Generaal aan de Regering toe, dat ons belastingstelsel eene geleidelijke hervorming eischte.

Van een geheel ander gevoelen op dit punt was echter Mr. F. A. van Hall. In eene merkwaardige redevoering, door hem den 11den Maart uitgesproken, begon hij te betoogen, dat het onwaar was, wat velen hadden beweerd, dat ons belastingstelsel den minvermogende onevenredig zwaar drukt. De werking der directe belastingen nagaande, komt hij tot het besluit, dat deze bijna uitsluitend op den meer vermogende drukken, dat ook het successie-regt zwaarder is naarmate van het grootere vermogen, en dat in- en uitgaande regten voornamentlijk op artikelen van weelde drukken, daar de voorwerpen van dagelijksche behoefte weinig belast zijn. De eenige bron van staatsinkomsten, waarin de minvermogende dus bijdraagt, zijn de accijnsen. De opbrengst van deze, voor zooverre zij op levensbehoeften drukken, bedroeg 12 millioen, d. i. f 4 per hoofd in de veronderstelling, dat elk burger daarin evenveel bijdraagt. Wanneer men nu daarbij nog in aanmerking neemt, dat de mindere stand daarin stellig minder bijdraagt dan de meer gegoede, dat voor dienstboden, bedeeden, enz. de accijns door den meervermogende betaald wordt, dan kunnen wij gerust aannemen, dat ons belastingstelsel den minvermogende niet onevenredig zwaar drukt. Na een onderzoek van den aard der verschillende belas-

tingen komt de heer van Hall tot het besluit, dat elk burger in ons land vrij wel naarmate van zijn inkomen betaalt, en dat dus ons belastingstelsel zoo geheel verwerpelijk niet is. Daarna tot het bijzonder onderzoek dezer wet overgaande, weegt hij hare verschillende bekende bezwaren, en acht deze te groot, dan dat hij zijne stem aan de wet zou kunnen schenken.

Voordat hij hiertoe besluit, werpt hij nog een blik in de geschiedenis, en nergens vindt hij eene rente-belasting in den voorgestelden zin, wel in het stelsel eener algemeene inkomsten-belasting.

Het beginsel van de renten-belasting werd door de Staten-Generaal vastgesteld door de aanneming van art. 1 der wetsvoordragt, luidende dat er voortaan eene belasting van 3% van de renten zou geheven worden. Artikel 3 meer bepaaldelijk uitdrukkende, wat door roerende kapitalen verstaan moet worden, werd echter verworpen, en daarop volgde de intrekking van het wetsvoorstel.

Zooals wij begonnen op te merken, kennen wij dus tot op dit oogenblik, geene algemeene Rijks-inkomsten-belasting. Ook de plaatselijke directe belastingen, die tegenwoordig in vele gemcenten van ons vaderland geheven worden, zijn in den regel meer gebaseerd op de vermoedelijke vertering, dan wel op het inkomen der belastingsschuldigen. De aanslag toch rigt zich over het algemeen of naar den niterlijken staat, en de vertering, of wel naar den aanslag in de Rijks-Personele belasting, die zelve op de verteringen gebaseerd is.

Zoo de invoering eener algemeene inkomsten-belasting, ingeval de noodzakelijkheid zich voordeed, om meerdere inkomsten voor den Staat te scheppen, wenschelijk zijn?

Deze vraag is a priori niet te beantwoorden. Om daarop een voldoende antwoord te kunnen geven, is het van het grootste belang, een naauwkeurig onderzoek in te stellen naar den toestand van het land, waar men genoemde belasting wil invoeren, naar de brouwen van bestaan van de ingezetenen, naar den omvang van handel en industrie, naar de verdeling van den Nationalen Rijkdom over de individuen. Of toch de welvaart van een land het gevolg is van de productieve plaatsing van vele kleine kapitalen, van de vlijt en den arbeid zijner burgers, of wel van den verbazenden omvang van handel en industrie op groote schaal: of men onder de burgers velen aantreft, die leven van een klein kapitaal, of wel groote kapitalisten, bij wie een aanzienlijk gedeelte van den Nationalen Rijkdom verzameld is, — dit alles zal op de al dan niet wenschelijkheid van de invoering eener inkomsten-belasting van overwegenden invloed kunnen zijn. Bovendien zou men moeten nagaan, welke de geheele strekking van het belastingstelsel is, en welke belastingen nevens de inkomsten-belasting zouden blijven drukken. Het onderzoek naar die bepaalde omstandigheden, ligt buiten het bestek, dat wij ons voorgesteld hebben; het zou ons te ver leiden, daar eene geheele beschouwing van den maatschappelijken en financieelen toestand van ons land daartoe noodig zou zijn.

Dit meenen wij echter te kunnen aannemen, dat wanneer de toestand van het land in die verschillende opzichten geene hinderpaal voor de invoering eener inkomsten-belasting oplevert, de aard der belasting hare invoering gedooft, mits de inkomsten-belasting altijd slechts een deel van het stelsel der rijks-belasting slechts een schakel

van het geheel, blijft vormen. Als eenige rijks-belasting zouden wij haar altijd afkeuren.

Ook in die gevallen, die wij bedoelen zou de in werking brenging van de belasting moeilijkheden opleveren; wie zal het ontkennen, en welke nieuwe belasting zou dat lot niet met de inkomsten-belasting deelen?

Althans in den beginne zouden velen haar trachten te ontduiken, en het zou sommigen gelukken. Wanneer het nieuwe der belasting verdwenen is, zal dit echter allengskens verminderen, en ook op dit punt zal de inkomsten-belasting stellig den toets kunnen doorstaan met de werking der tot een hoog bedrag geheven wordende accijnsen, daar deze steeds aanleiding tot ontduiking blijven geven, en zelfs een nieuw beroep, dat van smokkelaar, in 't leven hebben geroepen.

De Fortune Mobilière is, en wordt meer en meer, een te meer belangrijk deel van den Nationalen Rijkdom, dan dat hare vrijstelling van bijna alle lasten te wenschen zij. Dat de Regering door dien maatregel te veel bekend zou worden met den toestand der fortuinen, moge te vreezen zijn onder een despotieke regeringsvorm, waar het hoofd van den Staat vrijelijk beschikken kan over het vermogen der ingezetenen, geenzins is zulks het geval in een land, waar wij leven onder de constitutioneele Staatsinstellingen, alwaar alle belastingen, die ingevoerd worden, onderworpen zijn aan de goedkeuring der Volksvertegenwoordiging.

STELLINGEN.

I.

L. 60 D. de cond. indebiti strijdt niet met L. 13 D. quibus modis pignus solvitur.

II.

De in de formula opgenomen exceptio kan ook tot vermindering strekken.

III.

De tutor honorarius kan slechts auctor worden in die handelingen, van welke de tutor gerens beslist heeft, dat zij geschieden zouden.

IV.

Naar ons regt behoort ook de gewoonte tot de rechtsbronnen.

V.

Art. 5. B. W. mag niet aangevuld worden door de bepalingen van de wet van 29 Julij 1850 (Stbl. n°. 44).

VI.

De vrouw heeft regt, om afstand te doen van de gemeenschap van winst en verlies; alle daarmêe strijdende overeenkomsten zijn nietig.

VII.

Wanneer de vruchtgebruiker niet voldoet aan de verplichting, hem in a. 830 B. W. opgelegd, heeft hij toch regt op de vruchten, door de goederen gedurende dat verzuim opgeleverd.

VIII.

De erkenning van een natuurlijk kind kan niet bij olographiesch testament geschieden.

IX.

De akte van boedelscheiding behoeft niet overgeschreven te worden, om den erfgenaam eigenaar te maken van de hem daarbij toebeedeelde goederen.

X.

Onder de voorwaarden van a. 1919 B. W. bewijzen koopmansboeken tegenover particulieren ook de gedane leveranciën zelve.

XI.

Een vennoot onder eene firma kan niet voor de schulden der vennootschap aangesproken worden, voordat er een eisch tegen de vennootschap zelve is ingesteld.

XII.

Ondernemers van openbare rij- of voertuigen kunnen bij behoorlijk bekendgemaakte reglementen hunne aansprakelijkheid tegenover de afzenders van goederen wijzigen

XIII.

De faillietverklaring van de vennootschap onder eene firma brengt het faillissement der vennoten zelve niet noodzakelijk mede.

XIV.

Een vreemdeling, eischer zijnde, zal ten verzoeken van elke wederpartij, al ware deze ook

vreemdeling, de „cautio judicatum solvi”, moeten stellen.

XV.

Poging tot bigamie is strafbaar.

XVI.

De afwijkingen door de jagtwet van 13 Junij 1857 (Stbl. no. 87) van het gemeene regt gemaakt, worden niet geregvaardigd door overwegende eischen van volks- of Staatsbelang.

XVII.

Bij gevangenisstraf is het stelsel van afzondering te verkiesen boven dat van gemeenschappelijke opsluiting.

XVIII.

Art. 447 strafv. behoorde afgeschaft te worden.

XIX.

Aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal is op goede gronden geen regt van amendement toegekend.

XX.

De voordeelen, aan eene inkomstenbelasting verbonden, schijnen hare nadoelen te overtreffen.

XXI.

Het is doelmatig, de bijdrage in eene inkomstenbelasting te regelen naar de aangifte van den belastingschuldige, gecontrôleerd door het gouvernement.

XXII.

De grondslag, waarop de bijdrage in eene inkomstenbelasting steunen moet, behoort te zijn het zuivere inkomen na aftrek van het benoodigde voor levensonderhoud.

XXIII.

Wetten, die den duur van den arbeid van kinderen in fabrieken beperken, zijn wenschelijk.

XXIV.

De Staat mag geen voordeel trekken uit het brievenvervoer.
